

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ лісового і садово-паркового господарства

ПОГОДЖЕНО

Директор ННІ

Лісового і садово-паркового
господарства
(назва кафедри)

_____ проф. Роман

ВАСИЛИШИН
(підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 2025р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

ландшафтної архітектури
та фітодизайну
(назва кафедри)

_____ проф. Олена

КОЛЕСНІЧЕНКО
(підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 2025р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему Проектні пропозиції щодо ландшафтно-планувальної організації парку
Слава в смт. Калинівка, Фастівський район, Київська обл.

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

(код і назва)

Освітня програма 206 – Садово-паркове господарство

(код і назва)

Орієнтація освітньої програми Освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

_____ кандидат біол.наук, доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ірина СИДОРЕНКО

(ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

_____ кандидат біол. наук, доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ірина СИДОРЕНКО

(ПІБ)

Виконала

(підпис)

Юлія КОРОЛЬОВА

(ПІБ студента)

КИЇВ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ лісового і садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

ландшафтної архітектури

та фітодизайну

д.б.н., проф. Олена КОЛЕСНІЧЕНКО

“ ___ ” _____ 2024р.

З А В Д А Н Н Я

на виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентці

Корольова Юлія Владиславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

Тема магістерської кваліфікаційної роботи Проектні пропозиції щодо ландшафтно-планувальної організації парку Слава в смт. Калинівка, Фастівський район, Київська обл.
затверджена наказом ректора НУБіП України від “29” жовтня 2024 р. № 1940 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 12.11.2025.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи картографічні матеріали, натурне обстеження території, додаткові дані обмірів території, фотообстеження, літературні джерела, інтернет-ресурси.

Перелік питань, які потрібно розробити:

- провести аналіз літературних джерел за обраною тематикою;
- провести передпроектний аналіз території парку Слави в селищі Калинівка Фастівського району Київської області;
- розробити композиційно-планувальне рішення території парку;
- запропонувати заходи з благоустрою території об'єкту проектування.

Перелік графічних документів: Ситуаційний план, опорний план, генеральний план, схема функціонального зонування, візуалізації запроєктованих рішень.

Дата видачі завдання “ 29 ” жовтня 2024 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

Ірина СИДОРЕНКО

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

Юлія КОРОЛЬОВА

(прізвище та ініціали студента)

РЕФЕРАТ

Дипломний проект надруковано на 83 сторінках, він містить 1 додаток, 78 ілюстрацій 2 таблиці, 65 джерел інформації.

Ключові слова: організація території, благоустрій території, запроектовано, запропоновано.

У даній роботі аналізуються особливості благоустрою та організації території меморіального значення, особливості організації меморіальних об'єктів.

Для прийняття коректних рішень було проведено передпроектний аналіз території, визначено та проаналізовано ґрунтово-кліматичні умови району розташування території. У результаті роботи було розділено територію на функціональні зони такі як: експозиційна зона, зона обслуговування, прогулянкова зона, дитячо спортивна зона. Запроектовано дорожньо-стежкову мережу з врахуванням особливостей розташування елементів композиції та відповідно до зазначеного зонування території.

При розробці композиції насаджень враховано особливості території. Запроектовано відповідно до потреб кожної зони різні типи насаджень що підтримують загальну композицію та створюють гармонію Рослини було підібрано за екологічним, художньо-декоративним методом. На території було підібрано різне спеціальне обладнання, лави для довго тривалого та короткочасного відпочинку, бесідка, столики, вуличні вази, світильники, сміттєзбірники, садові гойдалки. Було наведено асортимент ролин та композицій в цілому.

У висновках підкреслюється, що благоустрій даної території зробить територію функціональною, естетичною, доступною та зручною для відвідувачів парку.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕМОРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ	8
1.1. Аналіз сучасного закордонного та вітчизняного досвіду меморіальних територій.....	8
1.2. Особливості організації меморіалів пам'яті	18
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТУ ПРОЕКТУВАННЯ.....	22
2.1. Місце розташування об'єкту проектування.....	22
2.2. Кліматичні умови району досліджень.....	23
2.3. Аналіз сучасного стану території об'єкту.....	25
РОЗДІЛ 3. ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ СЛАВИ В СМТ КАЛИНІВКА	28
3.1. Концепт ідея та функціональна організація території об'єкту.....	28
3.2. Планувальна та об'ємно просторова організація території об'єкту.....	30
3.2.1. Експозиційна зона.....	32
3.2.2. Зона обслуговування.....	33
3.2.3. Спортивно-дитяча зона.....	34
3.2.4. Прогулянкова зона.....	36
3.3.1. Композиція насаджень та характеристика асортименту рослин	38
РОЗДІЛ 4 ЕЛЕМЕНТИ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ	44
4.1. Влаштування дорожньо-стежкової мережі на території парку.....	44
4.2. Використання малих архітектурних форм в композиції об'єкту проектування.....	47
4.3. Освітлення території.....	49
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ.....	53
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Проектування і створення садів і парків є однією з найважливіших частин ландшафтної архітектури, проте сфера її діяльності набагато ширша. Вона прагне пристосувати для потреб людини території міст і інших населених місць, приміські території, а також території кращих географічних ландшафтів.

У сучасному житті парк набув ще більшого значення, ніж раніше, і є одним з головних компонентів в системі міста, заміського відпочинку, курортного будівництва і єдиним в місті представником природного комплексу.

Територія парку Слави розташована в селищі Калинівка Фастівського району Київської області. На даний момент на території не має чіткого зонування, але є дорожньо стежкова мережа. Територія парку потребує благоустрою та організації простору, гарного озеленення та комфортного перебування відвідувачів.

Актуальність теми. Обумовлена необхідністю розробки проектних рішень та благоустрою території парку Слава

Об'єкт дослідження є територія парку Слава в смт Калинівка, Фастівського району, Київської області.

Предмет дослідження. Особливості благоустрою меморіалів пам'яті.

Мета і завдання дослідження є розробка проектних пропозицій щодо ландшафтно планувальної структури території, елементів благоустрою та озеленення спрямованих на підвищення функціональної та естетичної привабливості території.

Для розробки поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

- провести аналіз літературних джерел за обраною тематикою;
- вивчити особливості благоустрою меморіальних територій.
- провести перед проектний аналіз території парку Слава в селищі Калинівка Фастівського району Київської області;
- розробити композиційно- планувальне рішення території парку;
- запропонувати заходи з благоустрою території об'єкту проектування.

Положення, винесені на захист, розкривають питання особливостей організації територій, що несуть меморіальну складову є елементом культурної спадщини і одночасно пов'язані з постійною трансформацією їх території на основі постійної зміни міського середовища.

Практична значущість магістерської кваліфікаційної роботи полягає у передачі проекту

Апробація результатів роботи. Результати магістерської кваліфікаційної роботи апробовано на: Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України «Лісівнича освіта та наука в умовах національних викликів та європейської інтеграції України» (5 - 6 червня 2025 року) м. Київ; Зайнято 3 місце в I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт у 2024-2025 н.р. зі спеціальності «Архітектура та містобудування».

Публікації. За результатами роботи:

Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України «Лісівнича освіта та наука в умовах національних викликів та європейської інтеграції України» (5 - 6 червня 2025 року) м. Київ. Оpubліковано тези доповіді «Особливості організації пам'ятних меморіалів».

Дипломний проект надруковано на 83 сторінках, він містить 1 додаток, 78 ілюстрацій 2 таблиці, 65 джерел інформації.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЗАКОРДОННОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

1.1. Аналіз сучасного закордонного та вітчизняного досвіду меморіальних територій

Функціонування меморіальних парків, як об'єктів культурної спадщини нерозривно пов'язане з постійною трансформацією як їх території, так і міського середовища в цілому, а питання збереження об'єктів ландшафтної архітектури, на сучасному етапі, не може бути відокремлене від поняття адаптації, особливо в контексті зменшення рекреаційних осередків в межах великих міст [38].

Поряд із тим, поняття адаптації виходити за межі пристосування матеріальних компонентів паркового простору до рекреаційних потреб населення і забезпечити аналітичні дослідження відповідальності функції та символічного наповнення паркового середовища сучасним ідеологічним поглядам суспільства.

Отже, відповідно до результатів аналізу функціонального призначення парків Києва визначено, що серед 111 об'єктів: 18- меморіальні, 10 з які - присвяченим подіям та наслідкам війн (8 - подіям Другої світової війни) [38]. Важливим аспектом дослідження меморіальних парків м. Києва ретроспективний аналіз формування їх території та культурно- історичного значення.

В цього контексті є що зауважити, що 2 меморіальні парки військової тематики віднесені до об'єктів природо - заповідного фонду України. Зокрема, парк «Слава», парк пам'ятка садово паркового мистецтва, та «Парк Партизанська слави» - регіональний ландшафтний парк місцевого значення. Важливим із точки зору культурно історичного значення є розміщення в межах чотирьох парків об'єктів культурної спадщини, зокрема в Печерському ландшафтному парку є «Національний музей історії України у Другій світової війни», на території парку «Слава» Національний музей «Меморіал жертв Голодомору», у

парку «Моряків - монітор «Железняков», у парку «Перемога», оголошена пам'яткою природи. виключно того, в парку «Таращанець» розміщена скульптурна композиція «Екіпажу бронепоезда «Таращанець», яку нині рекомендовано до демонтажу. Серед дослідних парків є історичні об'єкти культурної спадщини, віднесені до реєстру нерухомих пам'яток України - комплексних пам'яток на межі навмисного масового знищення мирного населення та військовополонених в урочищі Бабин Яр, під час гітлерівської окупації, меморіальний комплекс парку «Слава». Меморіальні парки, в яких немає об'єктів культурної спадщини відносяться Воїнів інтернаціоналістів, ім. Ф. Пушиної та ім. генерала Потапова [38] .

В результаті узагальнення досліджень, що проводилися на території меморіальних парків м. Києва упродовж 2011 - 2016 рр. здійснено комплексне оцінювання території дослідних об'єктів за методикою оцінювання культурно-історичної цінності та засобів вираження ідейного навантаження меморіальних парків та виокремлено найцінніші, цінні, малоцінні парки та парки, що не мають меморіальної цінності (рис. 1.1).

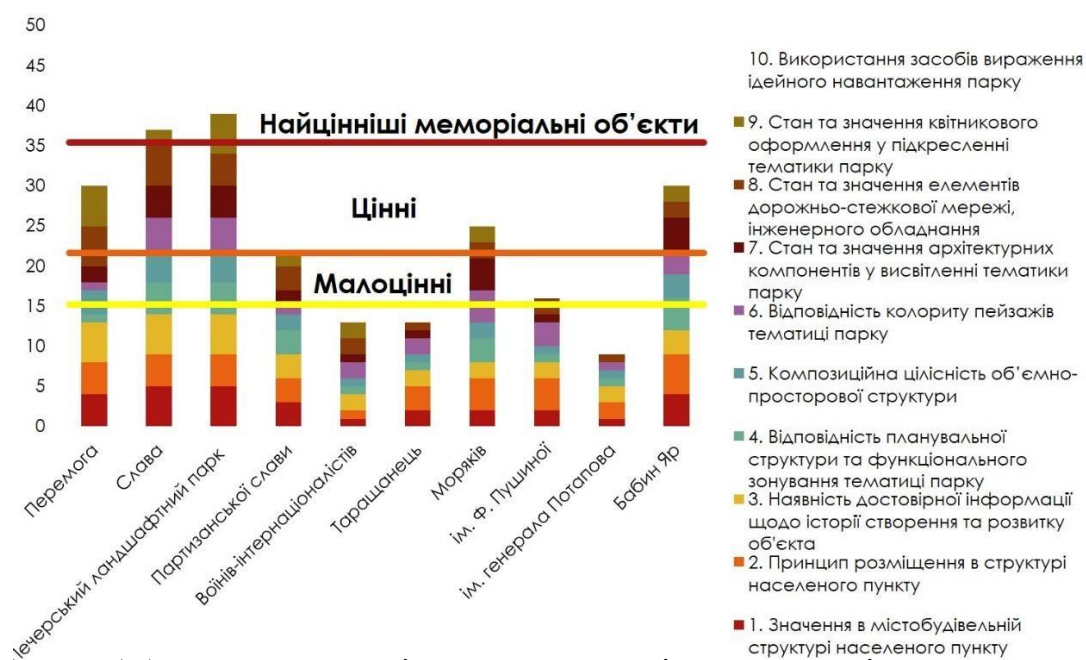

Рис.1.1. Результати оцінювання меморіальних парків воєнної тематики м. Києва [38]

У результаті оцінювання найціннішими меморіальними б'єктами виявилися парк «Слава» та Печерський ландшафтний парк, які виражаються впливом на містобудівну та композиційну структуру міста, займають визначне місце у пейзажі правобережної частини Києва. Також, важливим є їх ідейно-символічне значення - увічнення трагічних подій, що випали на долю України. До недоліків парку «Слава» відноситься невикористаний потенціал квітників, як засобу вираження ідейного навантаження, недоречне розміщення дитячого майданчика та узгодженість композиції насаджень з монументами. В свою чергу, проблемою Печерського ландшафтного парку є пошкодження мощення дорожньо-стежкової мережі в окремих частинах території та монотонність композиції насаджень [37].

Попри наявні недоліки, виявлені на території парку «Слава» та Печерського ландшафтного парку, варто підкреслити, що цінність цих об'єктів не обмежується лише їх історичною, культурно-просвітницькою чи рекреаційною функцією. Вони є визначними зразками ландшафтного мистецтва, у яких майстерно використано засоби композиційної виразності для втілення ідейно-символічного змісту - рельєф, масштаб монументів, їх розташування у міській структурі та природному пейзажі. Звертаючи увагу на ідеологічну та символічну складову цих об'єктів, слід зазначити, що їхня основна концепція полягає у вшануванні пам'яті про трагічні події, із виразним акцентом на жертвах війни та прояві патріотизму. Для Печерського ландшафтного парку, серед іншого, характерними є щорічні Київські виставки квітів, тематика яких нерідко присвячена історії та культурі України [58].

До найцінніших меморіальних парків Києва належить один із найтрагічніших об'єктів міста - Бабин Яр, який є не лише символом жертв війни, а й місцем, де відбулися самі трагічні події. Нині він має статус Національного історико-меморіального заповідника. Водночас, серед недоліків території слід відзначити композиційну неузгодженість між окремими меморіальними елементами та іншими складовими простору, невдале розміщення дитячого майданчика, невідповідність планувальної структури сучасним містобудівним

умовам та надмірне рекреаційне навантаження, що призвело до появи великої кількості протоптаних стежок і втрати цілісності просторової композиції [63].

Унікальним меморіальним об'єктом є також парк «Моряків», який, попри свою значущість, має низку проблем, що негативно впливають на його об'ємно-просторову цілісність. Поряд із меморіальною функцією, парк виконує важливу рекреаційну роль, оскільки розташований у промисловій зоні поруч із заводом «Ленінська кузня» і є єдиним загальнодоступним ландшафтним об'єктом на Рибальському острові. Це зумовлює потребу у реконструкції, яка має передбачати створення захисних насаджень з боку промзони, доповнення зелених насаджень декоративними кущами, формування тематичних квіткових композицій, оновлення паркової інфраструктури та організацію оглядових майданчиків, звідки відкриваються краєвиди на гавань Дніпра. Таким чином, НІКЗ «Бабин Яр» і парк «Моряків» є важливими меморіальними просторами, що виконують інформаційну та культурно-просвітницьку функції, ілюструючи трагічні сторінки історії України першої половини ХХ століття [63].

Парк «Перемога» тематично пов'язаний із подіями Другої світової війни - його головна ідея полягає у вшануванні перемоги над нацизмом, що в радянський період асоціювалося з урочистим святом. Це зумовило поєднання на території парку скорботних меморіалів і розважальних атракціонів, що створює внутрішню суперечність у сприйнятті простору. Подібна ситуація спостерігається і в парку «Партизанської слави», де, окрім меморіальної частини, розташовано численні зони відпочинку, спортивні та дитячі майданчики. У результаті парк виконує передусім рекреаційну функцію, тоді як меморіальна зона має обмежену площу й не домінує у загальній структурі.

Для обох парків характерна виражена суперечність між розважальною та меморіальною функціями: сусідство атракціонів і меморіалів, присвячених Другій світовій війні, нівелює символічне значення обох елементів. Такі особливості були закладені ще на етапі проектування, що відображає радянський культ війни. Як зазначає історик І. Є. Склокіна, масштабні меморіальні комплекси того часу сприймалися як місця дозвілля, де поєднували відпочинок і

культурно-просвітницьку діяльність. У парках проводилися лекції про війну, створювалися тематичні алеї, присвячені Героям Радянського Союзу, Радянській Армії та алеї миру. У післясталінський період пам'ять про війну часто набувала спрощеного та розважального характеру, особливо в заходах, спрямованих на молодь і дітей [23].

Таке поєднання пам'яті та розваг стало типовим явищем радянських святкувань, зокрема річниць «визволення України від німецько-фашистських загарбників». Це різко контрастує із європейською традицією вшанування, де 8 травня має скорботний характер і передбачає молитви за загиблих, тоді як у СРСР 9 травня перетворилося на свято з елементами розваг і масового споживання.

Отже, ідеологічні засади, закладені під час створення парків «Перемога» та «Партизанська слава», спрямовані на пропаганду радянського «культу війни», суперечать сучасному розумінню пам'яті, що акцентує увагу на трагізмі війни та вшануванні її жертв. Проведення святкових заходів або розміщення атракціонів поблизу меморіалів є недоречним. Одним із можливих рішень є розмежування рекреаційної та меморіальної зон, перетворення парку «Перемога» на сімейний парк відпочинку, а парку «Партизанської слави» - на більш тематично структурований меморіально-рекреаційний простір [23].

Парк ім. Ф. Пушиної не має значної меморіальної цінності, проте виконує важливу рекреаційну функцію (рис.1.2). Аналогічна ситуація спостерігається в парку ім. генерала Потапова (рис.1.3). Тому доцільно провести функціональну адаптацію цих територій до сучасних умов, змінити зонування та акцентувати увагу на задоволенні потреб місцевого населення. Концепція оновлення передбачає створення комфортного середовища для відпочинку, з урахуванням екологічних, соціальних і просторових потреб громади [38].

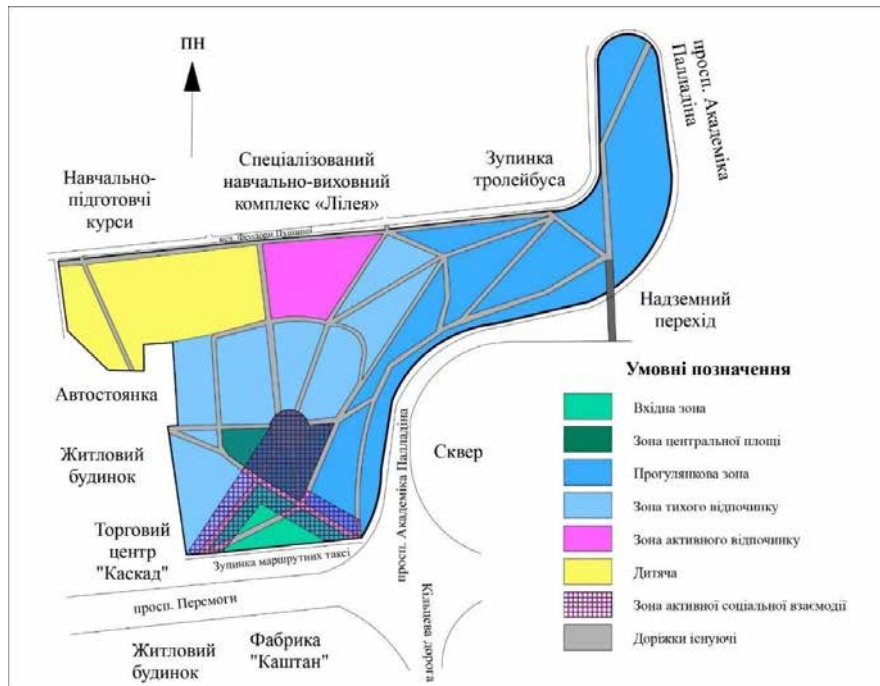

Рис.1.2. Результати оцінювання меморіальних парків м. Києва [38]

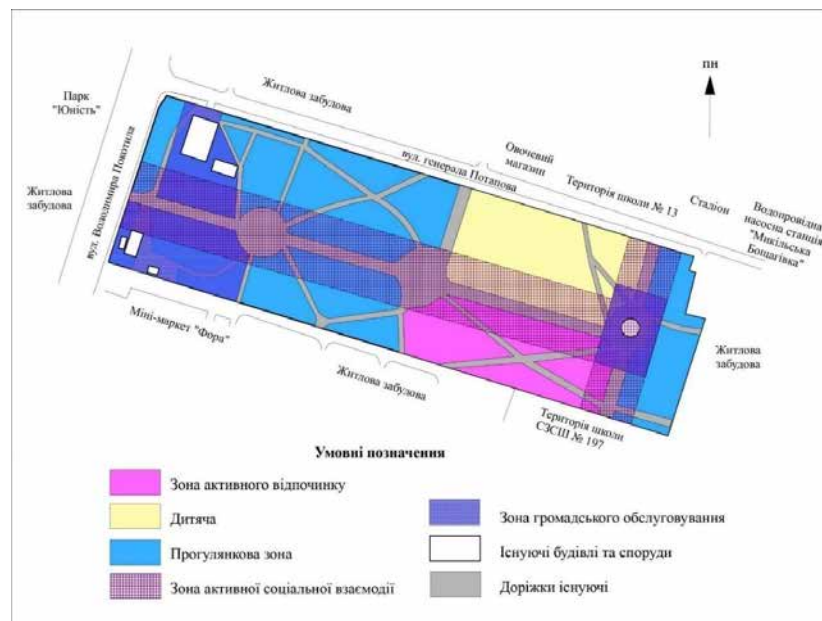

Рис.1.3. Концептуальна схема функціонального зонування парку генерала Потапова [38]

Отже на сучасному етапі кількість меморіальних парків воєнної тематики в Києві є досить значною - вони становлять близько 60 % від загальної кількості меморіальних парків міста. На нашу думку, це має радше негативні наслідки, оскільки подібні «нагадування про війну», а також наявність у їхніх назвах

відголосків радянського культу війни, ускладнюють пристосування таких територій до сучасних містобудівних, рекреаційних і соціальних потреб.

За результатами комплексної оцінки меморіальних парків Києва, до найцінніших віднесено парк «Слава» та Печерський ландшафтний парк, які вирізняються значним впливом на містобудівну та композиційну структуру міста й займають помітне місце в пейзажі Правобережного Києва. Найбільш ідеологічно суперечливими є парки «Перемога» та «Партизанської слави», оскільки їх розважальний характер не узгоджується з трагізмом тематики війни та відображає радянську ідеологію виховання молоді [1].

Концептуальні підходи до адаптації меморіальних парків воєнної тематики в Києві спрямовані на узгодження їх із сучасними ідеологічними орієнтирами. Основна увага приділяється переосмисленню їх значення поза політичним контекстом - через підсилення інформаційної, культурно-просвітницької та рекреаційної функцій, що дозволяє розкрити історичну та суспільну цінність таких об'єктів у сучасному міському середовищі [1].

Проектування «досвіду користувача» меморіалу та можливість самостійного дослідження його простору виступають важливими чинниками формування особистісного сприйняття історії через пізнання та осмислення колективного минулого. Різноманітність фактур і ритмічність їх поєднання створюють відчуття розширеного простору меморіалу, спонукаючи відвідувача до більш уважного занурення у його середовище.

Контраст між закритими (внутрішніми) та відкритими (оглядовими) зонами породжує різні емоційні стани, які кожен користувач переживає по-своєму, формуючи індивідуальний емоційний досвід. Відгомін подій, що сталися понад півтора століття тому, може бути інтерпретований по-різному, і простір меморіалу цілеспрямовано підтримує цю багатозначність. Пейзажні консолі, що виступають над освітленою кам'яною та скляною основою, поступово піднімаються від рівня вулиці на її південно-східному куті до висоти близько 25 футів у західному напрямку, відкриваючи панорамний краєвид на річку Гудзон, Статую Свободи та острів Елліс [30]. Втім, через надмірне насичення

матеріалами та складні пластичні рішення, меморіал не здобув однозначної позитивної оцінки критиків, і, фактично, став символом згасання актуальності постмодерністичної естетики деконструктивізму. Серед меморіальних просторів - точно [23].

Меморіал Убитим Євреям Європи, Берлін (Німеччина) (рис.1.4). У цьому пам'ятнику немає мети, немає кінця, немає жодного робочого шляху [26]. Маніфест, створений американським архітектором, якому на момент відкриття меморіалу було 73 роки, вкотре акцентує нашу увагу на тому, що осмислювати й працювати з таким чутливим питанням, як політика пам'яті, може лише творець із багатим життєвим досвідом, відкритою свідомістю та поглядом, спрямованим у майбутнє [63].

Рис.1.4. Меморіал убитим Євреям Європи [63]

Меморіальний Центр у Мехіко (Мексика) в цьому меморіалі вдало використовують художні засоби, очевидно усвідомлюючи глибину поняття «відповідальність», адже символізм простору є надзвичайно насиченим. Витончена геометрія архітектурних форм виразно контрастує з природним середовищем, утворюючи суворий, але гармонійний ритм (рис.1.5), який спонукає замислитися над циклічністю життя. Деталі композиції розкриваються лише під час ближчого ознайомлення - у фактурі матеріалів та грі температури

світла, а делікатне підсвічування м'яко підкреслює головні акценти. Прихований від стороннього погляду фонтан створює медитативне звукове тло, посилюючи відчуття спокою та зосередженості [63].

Рис.1.5. Меморіальний Центр у Мехіко [38]

Національний Монумент Голокосту, Оттава (Канада), Studio Libeskind, 3000 м², 2017 (рис.1.6). Розміщення більш ніж символічне - навпроти канадського музею війни [38]. Кожна перемога має в собі краплину поразки, кожна смерть дає можливість новим народженням. Геометрія й формотворення монументу трендові, основний застосований принцип - анаморфоз, планувальна ідея може бути зрозуміла лише в процесі аерофотозйомки, блукання серед ірраціональних об'ємів дає користувачеві унікальний тривожний досвід, відчуття безвиході. Палітра застосованих матеріалів більш ніж скромна, і тим, кому пуританська архітектоніка видається надмір мовчазною.

Формування меморіальної політики належить до складних, багатовимірних завдань, що не мають однозначних рішень. Це справді серйозний виклик для дизайнерів, адже передбачає поєднання зусиль численних фахівців, покликаних зцілити найболючіші рани колективної пам'яті суспільства, життя якого зазнало вибухових змін у момент трагедії й продовжує динамічно розвиватися. Будь-яка необережна дія у цьому процесі може стати поштовхом до нової хвилі напруги чи навіть відродження забутих конфліктів. Сакральний вимір меморіальних просторів наділений надзвичайно потужною енергетикою подекуди навіть більшою, ніж сучасні об'єкти релігійної архітектури, оскільки

здатен об'єднувати різних людей у спільному емоційному та духовному потоці, спрямовуючи їхню увагу на єдину ідею пам'яті [61].

Рис.1.6. Національний Монумент Голокосту Оттава [38]

Політика пам'яті відображає дух часу й епохи, в якій вона формується. Меморіал, що постає як реакція на події минулого, але створюється в сучасності, є архітектурним типом, найбільш орієнтованим у майбутнє. Якщо вважати, що дизайн - це і процес, і результат, то успішна матеріалізація меморіалу безпосередньо залежить від якісного, відкритого та етичного публічного процесу його створення. Враховуючи глибокий монументальний вплив таких просторів на суспільство, ігнорування неоднозначних аспектів чи контраверсій у процесі проєктування меморіалів є неприпустимим, неетичним і в певних випадках може розглядатися як моральний злочин проти пам'яті [63].

Нав'язливе декларування символіки та гасел у новоспоруджених монументах може бути сприйняте окремими індивідами вельми не однозначно, єдиний вихід збереження безконфліктності - грамотне застосування технологій доданої та віртуальної реальності для ефективного забезпечення меморіальної функції [61].

1.2. Особливості організації меморіалів пам'яті

Меморіалізація має мету зберегти пам'ять про важливі події минулого, аби згуртувати сучасників довкола неї та сформувати спільне сприйняття минулого [51].

Водночас поширені підходи до вшанування пам'яті, які часто переважають і сьогодні, зазвичай зосереджуються лише на одній стороні конфлікту або будуються на принципі «бінарної опозиції» - «свої - чужі», «жертви - злочинці», «герої - вороги».

У таких нормативах загиблі постають переважно як національні герої, мученики чи жертви, викликаючи співчуття, але водночас втрачаючи індивідуальність - їхні особисті історії залишаються в тіні, а вороги чи кривдники постають у де гуманізованому вигляді. За подібного підходу жертовність і смерть часто романтизуються або героїзуються, тоді як складні моральні та історичні питання залишаються поза межами політичного та публічного обговорення [61].

Музеї та пам'ять. Особливість функціонування сучасних музеїв пам'яті полягає в тому, що вони мають справу з "живою", "свіжою", "гарячою" історією, намагаючись уникати поспішності, глорифікації, неінклюзивності, та орієнтуючись на свою кінцеву мету - примирення й консолідацію суспільства.

Деякі музеї уникають «гострих» чи болючих питань, зміщуючи акценти на нейтральні аспекти - наприклад, технології та техніку замість людських страждань. Меморіальні простори мають бути інклюзивними, тобто враховувати багато аспектність історії - не лише одну сторону. Важливо створювати простір, який дає змогу рефлексувати, ставити питання, а не лише здійснювати однонаправлене «вшанування» [61].

Підхід до вибору місця, форми об'єкта пам'яті, текстового супроводу та контексту має бути продуманим: територія, знак, інфраструктура, навігація, пояснювальні матеріали. Меморіалізація виконує суспільну функцію - вона допомагає формувати колективну пам'ять, ідентичність, створює ознаки

суспільної згуртованості. Процеси створення та організації меморіалів пам'яті включають:

- визначення та обговорення спільних рішень і наративів між місцевою громадою, владою, професійними та мистецькими спільнотами;
- роботу над створенням пропозицій щодо розробки меморіалу, що має цінну терапевтичну роль разом з фінальним матеріальним втіленням;
- процес визначення форми та масштабів меморіалів залежно від ієрархічного рівня об'єкту;
- необхідність оцінювання, процесу створення меморіалу щодо його відкритості в особистому й колективному досвіді різних груп;
- необхідність врахування достовірності історичних подій та усвідомленості впливу їх інтерпретації державними інституціями.

Принцип інклюзивності також передбачає обов'язкове залучення на всіх етапах меморіалізації представників різних зацікавлених груп: родин загиблих, профільних громадських організацій, ветеранської спільноти, представників громад, військових, музейників, істориків, психологів та інших до формування змісту меморіальних рішень, проєктів, обговорення і створення місць пам'яті, меморіалів, пам'ятників, секторів військових поховань та інших форм меморіалізації [60].

Меморіалізація повинна бути сучасною, усвідомленою та концептуально продуманою. Вона має враховувати конструктивну критику застарілих підходів, уникати механічного відтворення традиційних або стереотипних рішень, що втратили актуальність, і спиратися на найкращі сучасні практики в галузях архітектури, будівництва, дизайну, інформаційних технологій і мистецтва.

Під час створення будь-якого меморіального об'єкта чи впровадження нової форми вшанування пам'яті важливо орієнтуватися на актуальні наукові знання, сучасні методи роботи з пам'яттю, інноваційні технології та професійні дискусії. Необхідно розуміти суспільний запит, бути обізнаним із найгострішими проблемними питаннями сьогодення та шукати способи їхнього вирішення через якісний, чутливий і відповідальний підхід.

Водночас не слід бездумно копіювати моделі, сформовані в інших країнах або минулих епохах. Основою сучасної меморіальної культури мають стати український контекст, потреби сучасного суспільства та досягнення нашого часу - світоглядні, наукові, інженерні, мистецькі й технологічні. Формування меморіалів залежить від багатьох факторів таких як: історичний контекст, географічні особливості, соціальнополітична ситуація, менталітет і культурна традиція (табл.1.1) [51].

Таблиця 1.1

Прийоми та засоби організації пам'ятних меморіалів

№ з/п	Композиційні прийоми та засоби	Особливості застосування
1	Розташування	Вибір місця може мати: соціальний аспект (складати символічне значення, встановлення на територіях трагічних подій); ландшафтно-композиційний аспект (встановлення на височинах, відкритих територіях з панорамним оглядом, на фоні існуючих насаджень і т.п.)
2	Масштабність	Часто застосовується відкритий простір для створення атмосфери тиші та споглядання: малий масштаб створює камерну інтимну атмосферу; середній і великий масштаб можуть нести атмосферу відтворення масштабу і значимості події
3	Планувальна організація	Планування території має: сприяти формуванню розвиненого об'ємно-просторового рішення; домінуючий композиційний елемент (монумент скульптурну групу); передбачити формування дорожньої мережі для різних типів відвідування (екскурсійні, ознайомчі, одиночні) - спрямовувати погляд на меморіальну домінінту.
4	Форма	Робота з формою має вести до єдності планувальної організації і форми окремих елементів включаючи геопластичні елементи і скульптурну композицію. Невеликі форми наближають до усвідомлення особистісного сприйняття; масштабні і надмасштабні форми можуть створювати ефект піднесеності, тривоги або благоговіння
5	Колір	Колір має важливе емоційне навантаження. Переважно меморіали використовують: чорні, сірі, біло-сірі, темно коричневі, зелені тони які асоціюються зі скорботою, тишею, вічністю; світлі кольори - символ просвітлення, надії.
6	Матеріали	Для меморіалів і прилеглих до них композицій частіше використовують камінь, бетон, мармур, скло, дерево, метал

Композиційна структура таких об'єктів має не лише естетичну, а й глибоко філософську функцію. Від правильного поєднання архітектури, ландшафту, форми і символів залежить здатність меморіалу не лише зберігати пам'ять, а й створювати простір, в якому народжується осмислення історії.

Висновки до розділу 1

У розділі проаналізовано сучасний стан меморіальних парків і меморіалів як в Україні, так і за кордоном.

Досвід Києва показує, що більшість меморіальних територій мають складну структуру, змішують рекреаційні та пам'ятні функції й потребують адаптації до сучасних соціальних та містобудівних умов. Найціннішими залишаються об'єкти, де символічне наповнення гармонійно поєднується з ландшафтною композицією та історичним контекстом, як-от парк «Слава», Печерський ландшафтний парк і НІКЗ «Бабин Яр». Закордонні приклади демонструють широкий спектр підходів від мінімалістичних до складних просторових рішень, але всі вони підкреслюють особистісне переживання, інклюзивність і відповідальне ставлення до пам'яті.

Сучасна меморіалізація має уникати ідеологічної однобокості, спиратися на діалог із громадою й формувати простір, що не лише вшановує минуле, а й сприяє осмисленню, примиренню та взаєморозумінню.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТУ ПРОЕКТУВАННЯ

2.1. Місце розташування об'єкту проектування

Територія парку розташована в Київській області Фастівського району, смт Калинівка по вулиці Паркова (рис.2.1).

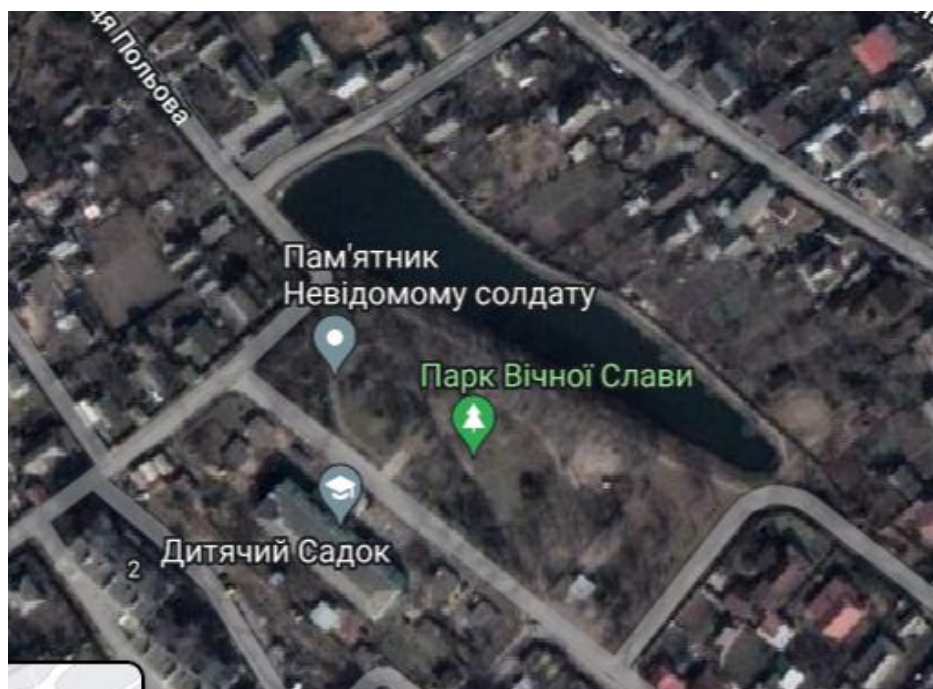

Рис.2.1. Знімок з googl карт

Населення селища становить 16,5 тисяч осіб, територія межує з приватними житловими будинками з північної сторони та зі східної сторони, з південної сторони знаходиться дитячий садочок та дорога; з західної сторони приватний сектор (рис.2.2) також ситуаційний план наведено в (додат. рис. А1)

У парку немає головного входу так як стежки ведуть з одного кінця в інший кінець парку можна сказати що є два входи, опорний план наведено в (додат. рис. А2). Загальна площа парку складає 16237,2 м².

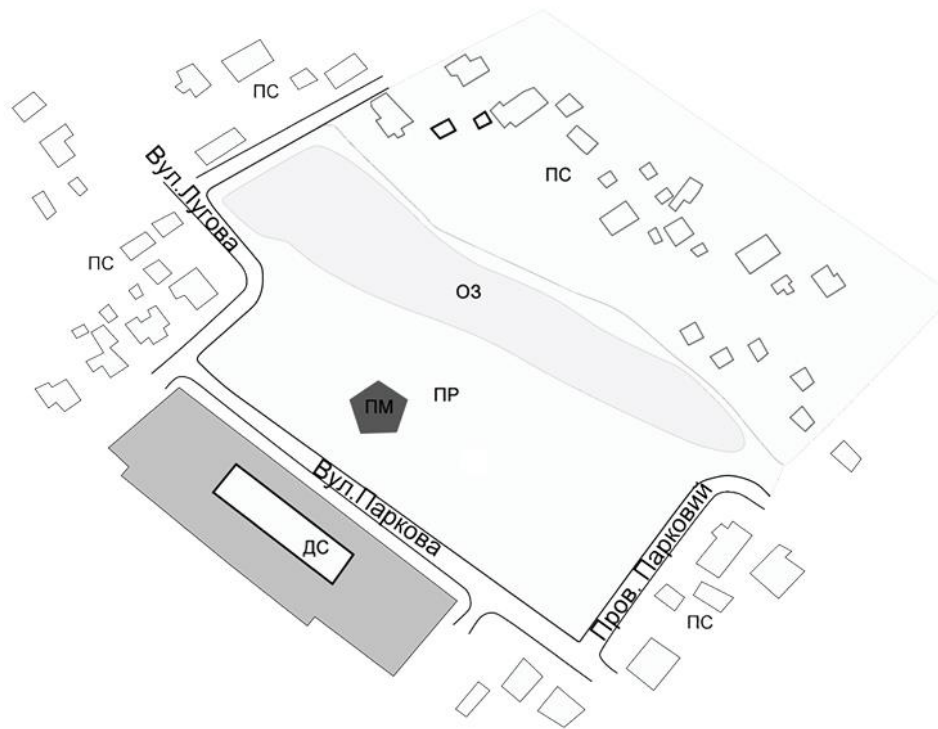

Рис.2.2. Ситуаційний план (розроблено автором)

Парк Слава є візитівкою мешканців та гостей так як знадиться поруч з центром, так як на території є озеро воно приваблює більше відвідувачів, бо всі хочуть помилуватися красою природи та водою, в спекотний період мешканці найбільше люблять знаходитися в парку тому що тут можна відпочити та насолодитися тінню від великих дерев та від води яка надає прохолоду.

2.2. Кліматичні умови району досліджень

У селищі Калинівка рельєф рівнинний-оптимально придатний до сільського господарства. Клімат помірно континентальний, м'який з достатньою вологістю [21].

Зима тривала, порівняно тепла, літо достатньо тепле. Пересічна температура січня $5,8^{\circ}\text{C}$ липня $+ 20^{\circ}\text{-}27^{\circ}$. Тривалість без морозного періоду 165 днів. Період з температурою понад $+ 10^{\circ}$ становить 165 днів, сума активних

температур 2700°. Опадів близько 600 мм на рік. Сталий сніговий покрив становить (25-30 см) сходить у кінці березня. Серед несприятливих умов кліматичних явищ- інтенсивні зливові дощі з грозами, град, без дощові періоди, суховії до (10-20 днів) льодова кірка, ожеледь тощо [28]. У табл.2.1. наведено температурні умови району.

Таблиця 2.1

Середні місячні показники температури по Київській області

Місяць	Середня температура (°C)	Опис
Січень	-5.8	Зима, порівняно тепла
Лютий	-2.5	Зима, порівняно тепла
Березень	1.5	Зима, перехід до весни
Квітень	8.5	Весна
Травень	15.5	Весна
Червень	19.0	Літо, достатньо тепле
Липень	20.0	Літо, достатньо тепле
Серпень	18.5	Літо, достатньо тепле
Вересень	13.5	Осінь
Жовтень	7.0	Осінь
Листопад	2.0	Осінь
Грудень	-2.0	Зима

Ґрунти на території поширені темно-сірі та сірі лісові ґрунти та опідзолені субпіщані, чорноземи. Рослинні насадження переважають берези, тополі, клени, сосни, дуби і липи. Територія населеного пункту характеризується малосприятливими умовами розсіювання викидів в атмосферу, оскільки метеорологічні умови обумовлюють підвищений природний потенціал забруднення атмосфери.

Поліської ґрунтово-кліматичної зони, де домінуючими ґрунтоутворюючими породами є воднольодовикові, льодовикові, алювіальні відклади та місцями лесовидні суглинки. Ґрунтовий покрив території представлений різновидами дерново-підзолистих ґрунтів, місцями - ясно-сірими, сірими та темно-сірими опідзоленими, в зниженнях - лучно-чорноземними, лучними та дерновими переважно легкого механічного складу. Природний рівень родючості їх невисокий, проте вони придатні без обмежень та застосування допоміжних заходів для озеленення території зональною рослинністю [28].

2.3. Аналіз сучасного стану території об'єкту

Було проведено обстеження на самій території в реальності, було виміряно ділянку рулеткою та визначено правильно всі сторони території.

На даний час на території знаходиться меморіальний пам'ятник загиблим воїнам другої світової війни, також магазини та маленьке кафе, стежкова мережа потребує ремонту в деяких місцях, також присутнє тротуарне покриття доріжок.

а

б

в

Рис.2.3. Територія парку Слави (фото автора) а,б,в

На території присутнє спортивне обладнання, та дитячий майданчик, також лави смітники, світильники. Над водою споруджені фонтани які освічуються вночі.

На території парку оснащено бювет для питної води, який знаходиться під накриттям та гарно оформлений (рис.2.3).

Газонне покриття має поганий стан та потребує створення нового покриву. Серед трав'янистих рослин переважає кульбаба, пирій повзучий, тонконіг звичайний, конюшина звичайна, костриця, вівсяниця. В озелененні парку переважають дерева та мала вірогідність кущів (рис.2.4). Тому територія парку потребує обов'язкового озеленення та благоустрою що є важливою складовою створення комфортного та привабливого простору для відпочинку та відвідувачів.

Рис.2.4. Територія парку Слави (фото автора) а,б,в.

Проаналізувавши дану територію можна зробити висновки що територія потребує гарного озеленення та благоустрою. Також для покращення стану території необхідно провести заходи щодо покращення газону з підвищення його родючості, а також облаштувати сучасну дренажну систему для запобігання застою води та автополив. Ці заходи є критично важливими для забезпечення успішної реалізації проекту з озеленення парку.

У ході аналізу території парку Слава, встановлено, що об'єкт має вигідне місце розташування, знаходиться поруч із житловою забудовою та соціально значущими об'єктами, а також є важливою рекреаційною зоною для мешканців.

Завдяки наявності озера, різноманітних насаджень та природного затінку парк має значний потенціал для активного відпочинку й підтримання екологічного балансу в межах населеного пункту.

Кліматичні умови території сприятливі для використання широкого асортименту рослин, зокрема завдяки помірно континентальному клімату, достатній кількості опадів та тривалому теплу періоду, ґрунти території, попри їх відносно невисоку природну родючість, придатні для формування декоративних зелених насаджень, що дозволяє успішно реалізовувати проєктні рішення з використанням відповідних агротехнічних заходів.

Проведений аналіз сучасного стану парку показав необхідність суттєвого удосконалення функціональної організації та планувальної структури території об'єкту. Оновлення благоустрою та композиції насаджень, ремонту наявних доріжок, газонного покриття та окремих елементів інфраструктури. Також територія потребує впровадження сучасної дренажної системи, облаштування якісного автополиву та підвищення родючості ґрунтів.

РОЗДІЛ 3

ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ СЛАВИ В СМТ. КАЛІНІВКА

3.1. Концепт ідея та функціональна організація території об'єкту

Функціональне зонування полягає у визначенні складу, розташуванні, площі, конфігурацій і лінійних розмірів основних функціональних зон парку [8].

Функціональне зонування паркових територій здійснюється з урахуванням інтеграції парку з прилеглою міською територією, функціонально-ландшафтної спеціалізації з розвитком однієї або двох функцій [32].

При формуванні планувальної структури парку беруться до уваги особливості кожної функціональної зони.

Головний вхід в парк розв'язується як один з найважливіших композиційних вузлів.

На території парку «Слави» було виділено такі функціональні зони (рис.3.1): експозиційна зона; зона обслуговування; спортивно дитяча зона; прогулянкова зона.

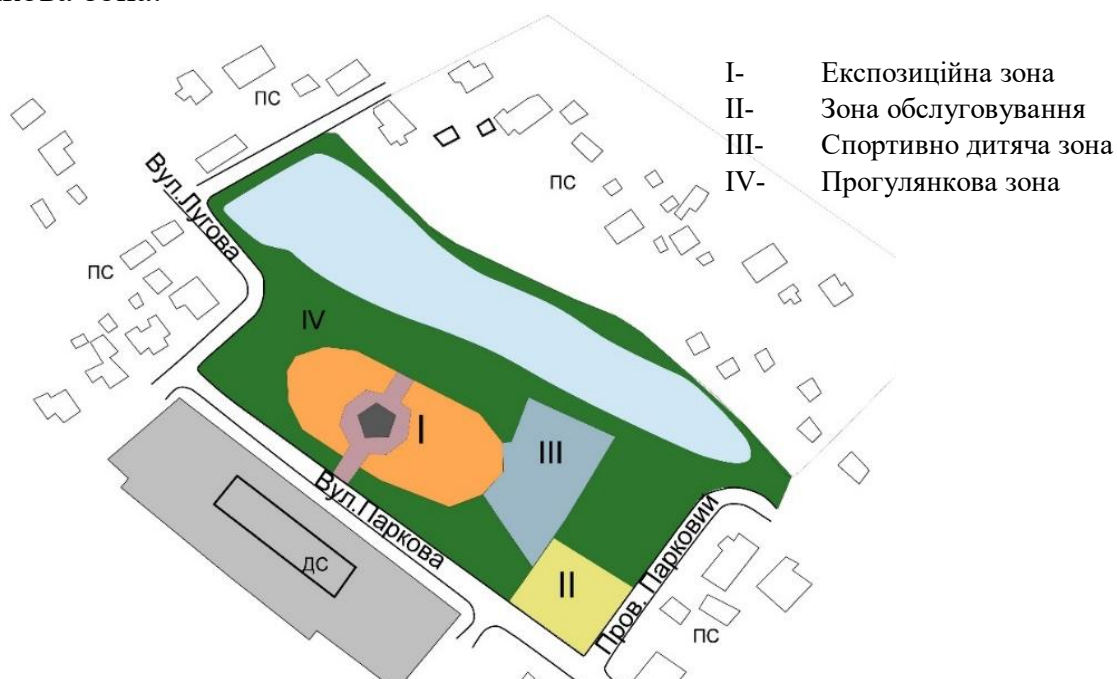

Рис.3.1. Зонування паркової території (розроблено автором)

Вхід до парку є з двох сторін, він має за мету розслабити людину, відвести від усіх проблем і направити в парк. Він має приваблювати собою відвідувачів.

Головний вхід знаходиться з західної сторони парку так як іде bliще до центру селища наведено в (додат. рис. А5).

Експозиційна зона це центральна площа парку на якій знаходиться пам'ятник загиблим воїнам другої світової війни. Пам'ятник зроблений у вигляді зірки якої висаджені квіти та три дерева туї західної. Площа оснащена гарною кольоровою тротуарною плиткою по якій зручно переміщатися.

Зона обслуговування розміщена в правому нижньому куту парку. Вона включає магазин, та маленьке кафе та територія яка спеціально відведена для проведення різних заходів.

Спортивно дитяча зона розділена для дорослих турніками та спортивним обладнанням. Дитяча зона оснащена майданчиками та ігровим обладнанням для різного віку дітей.

Прогулянкова зона проходить через весь парк оснащена тротуарною плиткою та лавками для тривалого відпочинку. Навкруги озера також є доріжка якою можна обійти озеро тим самим прогулятися та побачити гарні краєвиди парку. У всьому парку ростуть великі так гарні дерева які в літку надають прохолоду, що забезпечує комфорт для людини під час прогулянки парком. На озері оснащено фонтани які світяться вночі та мають в ночі привабливий відзеркалюючий ефект що надає території загадковості, тиші та гармонії.

Парк «Слави» є символічним простором, у якому поєднуються пам'ять, природа та сучасне життя. З роками парк перетворився на улюблене місце відпочинку жителів селища, особливо молоді, яка приходить сюди спілкуватися, проводити час на свіжому повітрі, займатися спортом чи просто насолоджуватися красою природи (додат. рис. А9).

Основна концепція розвитку парку полягає в гармонійному поєднанні меморіальної та рекреаційної складових. Простір створюється таким чином, щоб людина, потрапляючи сюди, одночасно відчувала велич історичної пам'яті та легкість сучасного життя. Меморіал воїнам залишається композиційним і

духовним центром, від якого розходяться зони відпочинку, пішохідні алеї, дитячі майданчики та простори для занять спортом.

Також акцентом виступає «Сад на воді» - місток округлої форми, розташований над озером, у центрі якого розміщено невеликий фонтан. Навколо нього ростимуть водяні лілії, декоративні рослини й зелені насадження, що створюють образ живого, дихаючого середовища. Цей елемент несе в собі символіку оновлення та гармонії - він поєднує природну стихію води з рукотворною красою ландшафту. У вечірній час парк наповнюється м'яким світлом ліхтарів, що віддзеркалюються у воді, створюючи атмосферу спокою та затишку. Тут можна побачити, як пам'ять і сучасність зливаються в єдиний ритм життя. Такий підхід до простору дозволяє сформувати не лише місце відпочинку, а й середовище виховання пам'яті, де молодь природно стикається з історією, вчиться розуміти її через споглядання, діалог і емоційне сприйняття.

Концепція парку «Слави» - це спроба показати, що пам'ять може бути не лише урочистою, а й живою, такою, що надихає. Це простір, де повага до минулого стає основою для розвитку майбутнього покоління.

3.2. Планувальна та об'ємно просторова організація території об'єкту

Дорожньо-стежкова мережа - важливий елемент благоустрою при якому враховується функціональне призначення доріг, характер їх покриття та зручність в експлуатації [6]. В парку влаштовують прогулянкові пішохідні доріжки для односмугового або двосмугового руху; пішохідні прогулянкові стежки та дороги - проходять вдалині від зон активного відпочинку, з максимальним врахуванням естетичних особливостей та природних параметрів території; господарські дороги - використовуються для господарських цілей, конструкція покриття та габарити проїзної частини яких забезпечує проїзд господарського транспорту. Дорожнє покриття повинно забезпечувати необхідну міцність та шорсткість поверхні, не пилити, бути економічним в

експлуатації, мати високі декоративні якості і не вносити дисонанс в оточуючий ландшафт [7].

При створенні дорожньо-стежкової мережі було сформовано комфортне переміщення до певних об'єктів та взагалом по парку. В парку немає чіткого входу тому всі доріжки ведуть до певних виходів та входів в парк.

Перед парком передбачається площа для зупинок автомобільного транспорту, так як перед парком є дитячий садочок і відвідувачам буде легше добратися до дит садочку. Центром композиції паркової території є центральна площа, в якій роташований пам'ятник та всі доріжки ведуть до центральної площі парку.

Експозиційна зона

Експозиційна зона є головним акцентом парку й утворює композиційний центр. Простір відкривається великою оглядовою площадкою, яка підводить відвідувача до пам'ятника загиблим воїнам. Завдяки відкритому простору навколо монумента формується урочиста атмосфера та можливість проведення меморіальних заходів. Зона має чіткі візуальні осі, що спрямовують погляд у бік озера та далі - до прогулянкових алей. Таким чином, експозиційна частина не ізольована, а плавно перетікає у природний ландшафт, дозволяючи працювати як місце пам'яті, так і як елемент загальної композиції парку.

Прогулянкова зона

Прогулянкова зона займає найбільшу площу та формує основний об'єм природного середовища. Простір вибудований на основі природного ландшафту -рельєфу, існуючих зелених насаджень, озера. Алеї прокладені так, щоб створювати можливість для неспішних прогулянок і водночас відкривати різні ракурси на озеро, меморіал і сад на воді. Уздовж доріжок розміщено лави, природні газони призначені для відпочинку, пікніків і споглядання природи.

Композиція прогулянкової зони побудована на чергуванні відкритих і напівзатінених просторів, завдяки чому парк виглядає живим і динамічним. Мінімальний рівень забудови та перевага рослинності дозволяють створити атмосферу відокремленості від міського середовища.

Зона обслуговування

Зона розташована так, щоб бути доступною з основних алей і водночас не порушувати спокій прогулянкової частини. Об'єкти невеликі за масштабом і вписані в ландшафт за рахунок озеленення, що дозволяє зберегти гармонію всієї території. Включає в себе кафе, та магазин, також столики з зонтиками для відпочинку та пікніку.

Спортивно-дитяча зона

Спортивно-дитяча зона організована як багатофункціональний простір для активного відпочинку різних вікових груп. Для дорослих розміщені тренажери та спортивне обладнання відкритого типу, що дозволяє займатися фізичною активністю на свіжому повітрі. Дитяча частина має м'яке амортизаційне покриття, яке підвищує безпеку, та ігрові комплекси для різних вікових категорій дітей. Простір відкритий, добре проглядається з різних боків, що важливо для контролю та безпеки. Спортивно-дитяча зона логічно відокремлена від меморіальної та спокійної частини парку, але водночас пов'язана із загальною системою доріжок, що забезпечує зручне пересування.

3.2.1. Експозиційна зона

Експозиційна зона розташована у центральній частині парку, та є його композиційним акцентом. Саме тут сконцентровано головний акцент - меморіальний майданчик із пам'ятником загиблим воїнам другої світової війни. Простір має урочистий, але водночас відкритий характер, що дозволяє проводити різноманітні пам'ятні заходи, святкові події та меморіальні церемонії. Центральна зона виходить до озера та прогулянкової зони парку (рис.3.2).

Рис.3.2. Експозиційна зона

Площа навколо пам'ятника вирішена у стриманому стилі, що підкреслює значимість об'єкта та створює відчуття спокою й пошани. Основними матеріалами виступають камінь і бруківка натуральних відтінків, які гармонійно поєднуються з навколишньою зеленню. Навколо центральної частини розміщені лави для відпочинку, квіткові клумби та декоративні елементи, які не відволікають увагу, а лише підсилюють загальну атмосферу гідності та пам'яті.

3.2.2. Зона обслуговування

Зона обслуговування розташована на окраєні парку у зручному для відвідувачів місці, звідки відкривається зручний доступ як до прогулянкових алей, так і до озерної ділянки. Вона виконує важливу функцію забезпечення комфорту для всіх відвідувачів, створюючи умови для відпочинку, спілкування та короткотривалого дозвілля. У зоні обслуговування розташоване невелике

кафе з відкритою літньою терасою та магазин, де можна придбати напої, солодощі чи інші необхідні речі (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Зона обслуговування (розроблено автором)

Простір біля кафе обладнано столиками з парасолями, що створюють затінок у спекотні дні та формують затишну атмосферу для спокійного відпочинку, та тротуарне покриття для зручності переміщення відвідувачів та уникнення витопчування газону. Довкола розташовані декоративні насадження, вуличні кашпо з квітами та малі архітектурні форми, які органічно поєднують функціональний простір із природним середовищем (рис.). Освітлення виконане у м'яких теплих тонах, що додає затишку у вечірній час. Тут відвідувачі можуть провести час за розмовою, відновити сили після прогулянки або просто насолодитися природою.

3.2.3. Спортивно-дитяча зона

Спортивно-дитяча зона займає важливе місце у структурі парку, оскільки спрямована на створення умов для активного відпочинку, фізичного розвитку та дозвілля відвідувачів різного віку. У спортивній зоні встановлено сучасне обладнання для занять на свіжому повітрі: Турніки, бруся, тренажери. Простір організовано таким чином, щоб відвідувачі могли займатися спортом у зручних

умовах, при цьому маючи візуальний контакт із природним ландшафтом парку. Поруч розміщені лави для відпочинку що підсилює комфорт і функціональність території (рис.3.4)

Рис. 3.4. Спортивна зона (розроблено автором)

Дитяча частина зони обладнана ігровими майданчиками для різних вікових груп (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Дитяча зона (розроблено автором)

Тут передбачені гойдалки, гірки, канатні конструкції, балансири та інші елементи, що сприяють розвитку координації, рухливості та уваги дітей. Для

безпеки малечі використано м'яке гумове покриття, яке зменшує ризик травмування під час гри. Уздовж майданчиків висаджено дерева й кущі, які створюють природне затінення та візуальне розмежування між активними й спокійними зонами. У вечірній час територія має достатнє освітлення.

3.2.4. Прогулянкова зона

Прогулянкова зона відпочинку займає найбільшу частину території парку і є його просторовою основою. Вона вирізняється природним пейзажем, розвиненою системою алей, що дозволяє відвідувачам вільно пересуватися парком, насолоджуючись гармонійним поєднанням природи та архітектури. Ця зона призначена для спокійного, неквапливого відпочинку, споглядання природи й емоційного розвантаження. Уздовж алей розміщені лави для відпочинку, декоративні світильники та відкриті газони. Особлива увага приділена створенню зручних тіньових ділянок завдяки насадженню дерев і кущів, що забезпечують природний комфорт у будь-яку пору дня. Прогулянкову зону наведено в (додат. рис. А3, А4, А6, А7) (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Прогулянкова зона (розроблено автором)

Парк сприймається як частинка природного середовища, відокремлена від міського шуму й метушні. Тут панує атмосфера спокою та єднання з природою. Рівень благоустрою зведено до мінімуму - збережено природну структуру рельєфу, рослинність і види, притаманні цій місцевості. Будь-які споруди обмежені лише необхідними елементами інфраструктури: прогулянковими доріжками, лавками, перголами, навісами, а також мінімальними освітлювальними засобами

Композиція прогулянкової зони побудована повністю на основі природних факторів ландшафту. Основні маршрути повторюють природні лінії рельєфу, а видові точки відкривають мальовничі перспективи на озеро, фонтани та «сад на воді» наведено в (додат. рис. А8). Такий підхід дозволяє створити простір, що не нав'язує руху, а м'яко спрямовує відвідувача крізь природну красу парку (рис. 3.7).

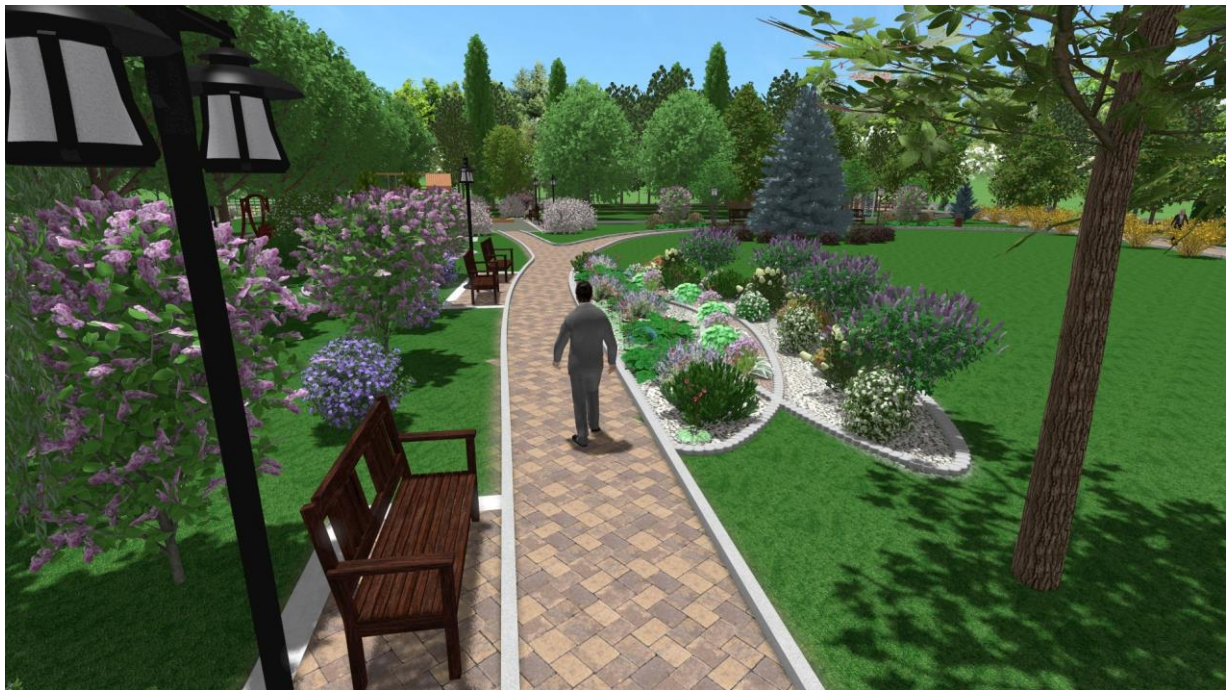

Рис. 3.7. Прогулянкова зона (розроблено автором)

Прогулянкова зона є важливою складовою загальної концепції - вона забезпечує плавний перехід між різними функціональними частинами парку, зберігаючи при цьому відчуття цілісності, гармонії та природної рівноваги.

3.3.1. Композиція насаджень та характеристика асортименту рослин

Протягом історичного розвитку садово-паркового мистецтва склалися різні види паркових насаджень. Для озеленення території парку використовувалися групові, солітерні посадки та масиви. Також продумане квіткове оформлення, яке включає в себе виставкову зону клумб, арабески на території парку. Більшу частину насаджень займають листяні породи, хвойних - дуже малий відсоток [29].

Всі види паркових насаджень (компоненти паркового пейзажу) в основному виконують тотожні функції в пейзажах і розрізняються стилістично.

Групи дерев і чагарників при формуванні рослинних угруповань та інших пейзажних композицій необхідно враховувати такі естетичні закономірності, як пропорційність і єдність частин, ритм, масштаб, пропорції, контраст також вони призначені для уточнення об'ємного і колористичного вирішення паркових відкритих просторів. Вони утворюють передній, середній та задній план. Так, біля водойми посаджені верби в ряд які утворюють дальні перспективи, верб і природно вписуються і гарно виглядають у відображенні водної гладі. В парку вже існують існуючі дерева тому композиції запроектованих дерев гарно вписуються в ландшафт. Безпосередні близькості до прогулянкових доріжок, висаджені групи з дерев та кущів третьої та першої величини. Ціль більшості групових композицій - створити настрій спокою, і використати метод контрасту. Дерева для груп з різних порід підібрано з урахуванням однакової тривалості процесу їхнього розвитку, ефекту сезонного фарбування листя наприклад Барбарис Гунберга різних культиварів які створюють контраст та колористику композиції.

Також при озелененні парку використовувалися рядові посадки вздовж доріжок як кущів так і дерев вони виконують функцію направляючи відвідувачів [29].

Солітери сприяють переходу масиву і груп до газонів. Розміщуються на самих цікавих місцях паркових просторів, де очікується створення самого бажаного і невимушеного ефекту. Мають таке призначення як:

- для збільшення різноманіття верхніх контурів масивів і груп;
- створення рамки;
- оформлення переднього плану, глибоких перспектив паркового простору;
- розчленування паркового простору, внесення динамічності та різноманітності силуету;
- створення вертикального різноманіття берегової лінії водойми;
- поєднання паркових алей з оточуючим парковим середовищем;
- створення тінистих куточків на алеях;
- передній, середній план перспективи домінанта.

Запроектовані такі солітери як: Вейгела квітуча, Бузок звичайний.

Алейні посадки формуються в залежності від місцевого клімату. Густі посадки швидко змикаються і утворюють тінистий вигляд, що забезпечує хороші умови для прогулянок в місцевостях з жарким літнім сонцем, в місцевостях з прохолодним, вологим кліматом їх роблять роз'єднаними. На території вже існує алейна посадка з тополі чорної та клену сріблястого. Алейна посадка надає комфортно себе почувати в літку створюючи тінь для відвідувачів.

Квіткове оформлення - являється невід'ємним елементом зеленого будівництва. Квіти прикрашають парк та мають велику силу емоційної дії, вони створюють головні акценти в колористичному оформленні зелених насаджень [44]. У громадських будівель, пам'ятників, спортивних споруд, на вулицях і площах зазвичай використовують регулярні прийоми оформлення квітників - партери, клумби, рабатки, вази, вертикальні композиції. Формуються вони переважно з літніх квітів, дворічних, килимолистных і листяно-квітучих культур. У садах і парках, при озелененні житлових територій все більше застосування знаходять ландшафтні типи квітників:

масиви, групи, міксбордери, квітучі галявини і одиночні посадки з багаторічників [45].

У парку були використані такі типи квіткового оформлення: клумба в вигляді прапора України та міксбордер який гарно вписується в ландшафт. Так як парк є меморіальним було використано символи України які символізують нашу пошану та патріотичність до нашої країни.

Газон - невід'ємна частина благоустрою парку. На даній території він являє собою природний декоративний покрив, що складається в основному зі щільно зростаючих багаторічних злаків. В основному на території парку використаний звичайний садово-парковий газон. Звичайний садово-парковий газон виконує як декоративну, так і практичну функцію, отже він повинен бути декоративним, довголітнім, тіншовитривалим, стійким до механічних ушкоджень, засухостійкий. Засаджують його травосумішю, що складається з 3-6 видів злакових культур. Газон може бути самостійним елементом ландшафту, а може використовуватися в якості гарного зеленого фону для альпійської гірки, квітника, поодиноких дерев, групових насаджень кущів, дерев, різних архітектурних форм, природних або штучних водойм. Асортимент рослин наведено в додатку табл. А1.

В прогуляковій зоні запроектовано різні види насаджень групові, рядові, солітерні посадки. В цій зоні висаджено такі види рослин: лаванда вузьколиста *Lavandula angustifolia* Mill, Ялина колюча 'Glauca' - *Picea pungens* 'Glauca' Бузок звичайний білий - *Syringa vulgaris* L, Бузок пурпурно-фіолетовий 'Inolium Марінджер' - *Syringa vulgaris* 'Ippolit Marringer' L, *Deutzia scabra* Thunb, Скумпія шкіряста - *Cotinus coggygria* Scop, Будлея Давида - *Buddleja davidii* Franch. Вишня японська - *Prunus serrulata* L. Туя складчаста 'Kornik' - *Thuja plicata* 'Kornik' Барбарис Тунберга - *Berberis thunbergii* DC. Сосна гірська - *Pinus mugo*, Туя західна - *Thuja occidentalis* L. Рододендрон Августина - *Rhododendron augustinii* Hemsl. Спірея Вангутта - *Spiraea* × *vanhouttei* Zabel Спірея японська - *Spiraea japonica* L. Горобина звичайна - *Sorbus aucupari* L.

Ялівець козацький - *Juniperus Sabina* L. Тис ягідний 'Repandens' - *Taxus baccata* 'Repandens' L. Гортензія волотиста 'Grandiflora' - *Hydrangea paniculata* 'Grandiflora' Siebold, Форзиція проміжна - *Forsythia* × *intermedia* Zabel Туя західна - *Thuja occidentalis* L. Мікробіота перехреснопарна - *Microbiota decussate* Kom. Півонія деревовидна - *Paeonia suffruticosa* Andrews Гортензія крупнолиста - *Hydrangea macrophylla* T. Верба вавилонська - *Salix babylonica*. Наведено приклад посадок (рис. 3.8)

Рис. 3.8. Групові насадження в прогулянковій зоні (розроблено автором)

В зоні обслуговування висаджено групові посадки такі види рослин було використано: Міскантус китайський - *Miscanthus sinensis*, Клен віяловий 'Atropurpureum' - *Acer palmatum* 'Atropurpureum', Спірея Вангутта - *Spiraea* × *vanhouttei*, Туя складчаста 'Kornik' - *Thuja plicata* 'Kornik', Ялівець козацький - *Juniperus sabina*, Лаванда вузьколиста - *Lavandula angustifolia*, Верес звичайний - *Calluna vulgaris*, Клен гостролистий 'Royal Red' - *Acer platanoides* 'Royal Red'. Приклад облаштування зони наведено (рис. 3.9).

В експозиційній зоні запроектовано клумба у вигляду прапора України, було використано такі рослини: Волошка махрова Том Пауз *Centaurea cyanus extra dwarf Tom Pouse*, Доронікум східний "Леонардо Компакт" *Doronicum orientale* "Leonardo Compact". Приклад клумби наведено в (рис. 3.10).

Рис. 3.9. Облаштування зони обслуговування (розроблено автором)

Рис. 3.10. Квітник в експозиційній зоні (розроблено автором)

У спортивно-дитячій зоні запроєктовано відмежуванням дитячої зони Спіреєю вангуті, та живоплотом дерену білого. Також висаджено такі види рослин: Ялина колюча ‘Glausa’ - *Picea pungens* ‘Glausa’, Бузок пурпурно-фіолетовий ‘Іполит Марінджер’ - *Syringa vulgaris* ‘Ippolit Marringer’, Ялівець козацький - *Juniperus sabina*, Калина звичайна - *Viburnum opulus*, Спірея японська - *Spiraea japonica*. Приклад озеленення дитячої та спортивної зони наведено в (рис. 3.11).

Рис.3.11. Озеленення спортивно дитячої зони(розроблено автором)

Висновки до розділу 3

У результаті розробки функціональної організації та планувальної структури території парку «Слави» в смт. Калинівка встановлено, що простір має чітку структуру, сформовану на основі поєднання меморіальної, прогулянкової, спортивно дитячої та зони обслуговування кожна зона виконує власну роль, забезпечуючи різноманітні потреби відвідувачів і зберігаючи цілісність композиції. Зручна дородно-стежкова мережа спрямовує рух до центральної площі, до рекреаційних об'єктів та забезпечує комфортне пересування територією. Збережені природні особливості ландшафту, розвинені види перспектив і гармонійні зв'язки між зонами створюють цілісний та зручний простір. Рослинні композиції сформовані з урахуванням естетичних, екологічних та функціональних вимог. Застосовано групові, рядові й солітерні посадки, а також різні типи квіткового оформлення, що підсилюють колористику та акценти парку. Асортимент рослин підібраний таким чином, щоб підкреслити природні особливості території, забезпечити сезонну декоративність та створити комфортні умови для відвідувачів. Загалом, концепція розвитку парку спрямована на гармонійне поєднання меморіальної складової з простором відпочинку, формування комфортного, естетично привабливого та функціонально продуманого середовища, яке відповідає сучасним вимогам ландшафтного благоустрою.

РОЗДІЛ 4

ЕЛЕМЕНТИ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ОБС'КТУ

4.1. Влаштування дорожньо-стежкової мережі на території парку

Дорожньо-стежкова мережа є важливим місцем в комплексі робіт благоустрою території, адже саме вони формують зручну систему пересування та поєднують між собою всі функціональні зони [21]. Загальна площа доріжок становить 2335,8. що забезпечує комфортне сполучення між меморіальною, прогулянковою, дитячо-спортивною та озерною частинами парку тротуарна плитка відзначається високою міцністю, довговічністю та естетичним зовнішнім виглядом.

Такий матеріал гармонійно поєднується з озелененням території та загальною природною композицією парку, створюючи приємне враження охайності й завершеності простору [53]. Поверхня доріжок має антиковзке покриття, що забезпечує безпечне пересування відвідувачів навіть у вологу або дощову погоду. Ширина доріжок враховує можливість вільного руху як пішоходів, так і людей з дитячими візками чи велосипедами. Доріжки створюють між собою цілісність створюючи між архітектурними елементами, зеленими насадженнями та водоймою гармонію [53].

Для піщохідних доріжок поздовжній ухил не повинен перевищувати 8%, бічний ухил не повинен перевищувати 3%. Для відведення поверхневих вод встановлюється дренажна система трубопровідна мережа, що включає в себе колодязі та лотки для збору води. Для влаштування доріжок необхідно враховувати призначення, умови експлуатації, економічні та естетичні вимоги. Покриття має бути: зручним, міцним, довговічним, стійким до навантажень, стійким до природніх умов, та зручним в експлуатації (ремонт, очищенні). Колір доріжок повинен гармонійно поєднуватися із зеленим насадженнями, а сама конструкція повинна забезпечувати добре стікання стічних вод [21]. Покриття

збірного характеру виготовлене із окремих елементів, дозволяє використовувати плитку, для швидкого встановлення покриття в експлуатацію, завдяки цьому роботи з монтажу покриття можуть бути проведені дуже швидко.

Перевагою тротуарної плитки є міцність до зношування та стійкість до погодних умов, легкість в ремонті в разі пошкодження. Також за допомогою тротуарної плитки можна створити гарні кольорові гамаи які будуть естетично виглядати. Ще однією перевагою є те що плити не розм'якають при високих температурах, як асфальт, і вони не стають слизькими під час дощу [53].

Процес підготовки основи для влаштування тротуарної плитки.

Підготовчий процес починається з відмітки та планування доріжок, після цього етапу йде розкопування шару землі на відповідну глибину враховуючи товщину піску та щебеню. Грунт видаляють від 15 до 50 см в залежності від навантажень та форм плиток та для насипу піску та щебіню. Після видалення ґрунту встановлюють підстилку яка в подальшому запобігатиме появі тріщин у мощенні доріжки [21]. Під час укладання щебеню слід висипати 10-15% більше через те що щебінь ущільниться після трамбування. Після укладання щебіню слід засипати піском не більше 7 см, але з запасом на 15%, після утрамбування першого піску потрібно висипати ще один пісок і утрамбувати та вирівняти катком. Перед укладанням тротуарної плитки шар піску повинен бути на 5 мм. Бордюри встановлюють по розмірному шнуру який натягується на необхідну висоту [21]. Щоб встановити бордюри необхідно залити 20 см фундаменту в ширину і закріпити на бетонному замку висотою 15 см. Марка бетону повинна бути М 250. Після всіх робіт вище зазначених укладається сама тротуарна плитка, викладаючи плитку малюнком який потрібно створити, викладати плитку потрібно від себе використовувати нитку з мітками під час процесу потрібно слідкувати щоб плитка не рухалась під руками, шви повинні бути щільними. Схема укладання тротуарної плитки наведена в (рис. 4.1.)

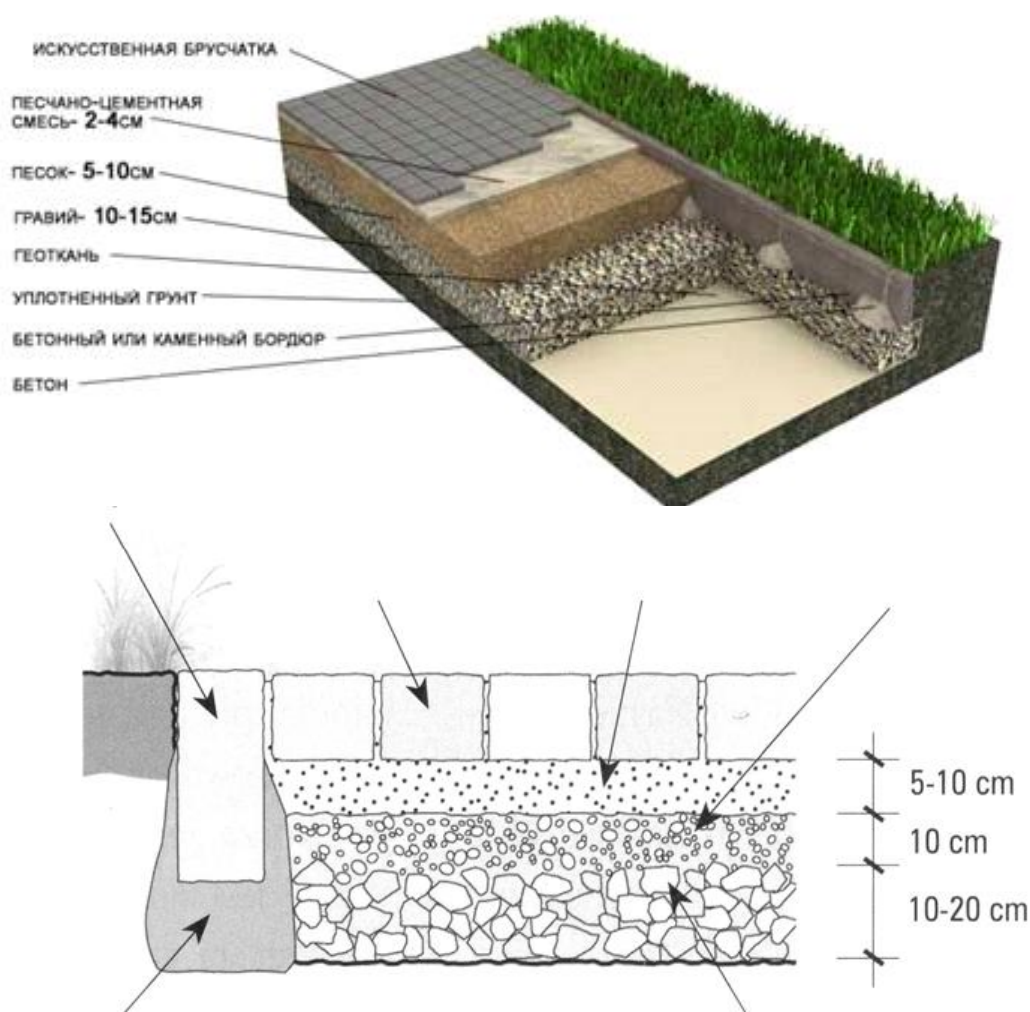

Рис. 4.1. схема укладання тротуарної плитки [21]

Перед укладанням тротуарної плитки шар піску повинен бути на 5 мм. Бордюр встановлюють по розмірному шнуру який натягується на необхідну висоту. Щоб встановити бордюр необхідно залити 20 см фундаменту в ширину і закріпити на бетонному замку висотою 15 см. Марка бетону повинна бути М 250. Після всіх робіт вище зазначених укладається сама тротуарна плитка, викладаючи плитку малюнком який потрібно створити, викладувати плитку потрібно від себе використовувати нитку з мітками під час процесу потрібно слідкувати щоб плитка не рухалась під руками, шви повинні бути щільними [21].

4.2. Використання малих архітектурних форм в композиції об'єкту проектування

Малі архітектурні форми є частиною озеленення та благоустрою міської території. Вони можуть являти собою споруди утилітарного, декоративного або ігрового, фізкультурного призначення. Малі архітектурні форми можна поділити на об'єкти, що використовують декоративні властивості рослин (трельяжі, вуличні вази, перголи і тд.). Малі архітектурні форми без застосування рослин (кіоски, скульптура, декоративне каміння і т. д.); в останньому випадку зелені насадження можуть грати роль фону, що підкреслює архітектурно-художні достоїнства окремих елементів або їх груп. Малі архітектурні форми, такі як лавки, фонтани, квітники, скульптури, допомагають створювати гармонійну композицію об'єкта. Вони можуть бути використані як елементи декору, або ж мати практичне призначення [35]. Наприклад, лавки можуть створювати зони відпочинку, а квітники - прикрашати територію. Важливо враховувати стиль та колір малих архітектурних форм, щоб вони гармонійно доповнювали загальний дизайн об'єкта. Також потрібно враховувати функціональність та зручність використання малих архітектурних форм. Успішне використання малих архітектурних форм може створити затишну та привабливу атмосферу на території об'єкта. Малі архітектурні форми майже постійно знаходяться в полі зору людини, впливають на формування його естетичного смаку, тому вони повинні відповідати високим вимогам сучасного художнього оформлення і мати якісну обробку [36].

При розміщенні декількох елементів малих архітектурних форм на одній території їм слід надавати таке архітектурне рішення, яке допомогло б органічно вписатися в природне оточення. На даній території використано лави для довго тривалого відпочинку та коротко строкового, качелі, стовпи при головному вході, квітники, ігрові майданчики та спортивне обладнання, пам'ятник (рис.4.2.).

Рис.4.2. Лави, світильники та урна (розроблена автором)

Фонтани на озері мають підсвітку, що додає особливої виразності у вечірній час і стає головним естетичним елементом нічного ландшафту. Загальна концепція освітлення спрямована на створення безпечного, комфортного та естетично привабливого середовища, яке вдень підкреслює природну красу парку, а вночі - формує його неповторну атмосферу спокою, гармонії та натхнення.

На території парку було розміщено лави та садові гойдалки в прогулянковій зоні біля озера що надає змогу насолодитися пейзажами озера та природи. В прогулянковій зоні також розміщена бесідка для затишного відпочинку вона відокремлена від всього що надає затишок і куточок спокою де можна відпочити (рис. 4.3).

Лави мають функціональне значення, вони забезпечують комфортний відпочинок дозволяючи людям розслабитися та помилуватися красою природи. Сміттєзбірники розташовані по всій території у вільному доступі, що дозволяє підтримувати чистоту й охайність парку.

Рис. 4.3. Гойдалки, лави, бесідка (розроблена автором)

Вуличні вази підкреслюють загальну композицію простору та надають йому виразності створюють естетичний ефект та добавляють акцент в композиції. Вуличні вази є універсальні та можуть підкреслювати композицію в будь який сезон пори року.

4.3. Освітлення території

Система освітлення є важливим елементом будь-якої території в вечірній час. Освітлення забезпечує комфортне та безпечне перебування на території та формує загальну атмосферу простору у вечірній і нічний час [50]..

Правильно організована система освітлення допомагає підкреслити архітектурно-ландшафтну композицію, виділити головні об'єкти, забезпечити орієнтацію на місцевості та створити естетичне враження від перебування у парку.

Світлові акценти підкреслюють основні композиційні елементи - пам'ятник, дерева, фонтани, вуличні вази з квітами. Увечері парк набуває нового образу: м'яке тепле світло створює відчуття затишку, спокою та гармонії, що сприяє тривалому перебуванню відвідувачів і формує приємне емоційне сприйняття простору [41].

Світильники створюють особливу атмосферу та підкреслюють певні елементи декору наприклад дерева або групові посадки рослин. Світильники складають систему із декількох джерел світла, вони розташовані по всій території об'єкту та добре освічують всю територію парку. Світло відіграє таку роль як віддзеркалення у воді утворюючи красиві світлові акценти й підсилюючи загальну композицію.

Загалом, освітлення території парку виконує не лише технічну, а й композиційну та емоційну функцію - воно об'єднує окремі просторові елементи, забезпечує орієнтацію в просторі й створює комфортне середовище, у якому гармонійно поєднуються функціональність, естетика та безпека.

Висновки до розділу 4

У цьому розділі наведено елементи благоустрою території парку. Дорожня мережа забезпечує комфортне пересування між усіма зонами парку та відповідає технічним і експлуатаційним вимогам. Використання тротуарної плитки дозволяє створити довговічне, безпечне та естетично цілісне покриття, яке гармонійно поєднується з природним середовищем.

Малі архітектурні форми виконують як утилітарну, так і декоративну функцію, формуючи виразну композицію та підвищуючи комфортність перебування. Лави, гойдалки, квітники, садові вази, освітлювальні опори та інші елементи інтегровані у простір і сприяють створенню затишної атмосфери. Особливу роль відіграють фонтани з підсвіткою та зони відпочинку біля водойми, які є важливими естетичними акцентами.

Система освітлення забезпечує безпечне використання території у вечірній час та підсилює художнє сприйняття парку. Акцентне підсвічування меморіального об'єкта, фонтанів, дерев і декоративних елементів формує цілісну композиційну структуру й створює привабливий нічний образ парку.

Загалом, елементи благоустрою спрямовані на створення комфортного, функціонального та естетичного середовища, у якому гармонійно поєднуються природні та штучні компоненти які забезпечують привабливість простору для відвідувачів у різний час доби.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській кваліфікаційній роботі представлені аспекти організації меморіальних об'єктів та наведено проектні пропозиції щодо ландшафтно-планувальної організації території парку «Слави» в смт. Калинівка, Фастівського району, Київської області.

1. Аналізуючи сучасний закордонний та вітчизняний досвід можна відзначити, що сучасна меморіалізація має уникати ідеологічної односторонності, спиратися на діалог із громадою й формувати простір, що не лише вшановує минуле, а й сприяє осмисленню, примиренню та взаєморозумінню, а також має поєднуватися з рекреацією та естетичними функціями.

2. У ході роботи було досліджено стан благоустрою та насаджень території об'єкту. Площа даної території становить 16237,2 м², будинки та споруди становлять 0,3 %, покриття доріжок 15,5 насадження 54,2%, газон 50,4%, водойма 30,0%. Передпроектний аналіз показав що ділянка має рівнинний рельєф із незначним перепадом висот, функціонального зонування не має чіткого розподілення та належного благоустрою, дорожньо-стежкова мережа потребує удосконалення.

3. У ході роботи було запропоновано функціональна організація території яка виділяє наступні зони: експозиційна зона, прогулянкова, спортивно-дитяча, зона обслуговування. Запропонована функціональна організація надасть території чіткого композиційного простору. Зручна доріжньо-стежкова мережа спрямовує рух до центральної площі, до рекреаційних об'єктів та забезпечує комфортне пересування територією. Також запроектовано сад на воді який створений для декоративних, естетичних цілях, а також в екологічних цілях так як рослини будуть очищувати воду та надавати більше кисню довкліллю.

4. Планувальна структура території розроблена з врахуванням зонування території та розташування основних композиційних елементів: у експозиційній зоні розміщений пам'ятник, та створена клумба у вигляді прапора України та запроектовані різні композиції насаджень; у прогулянковій зоні запроектовані комфортні лави, садові гойдалки та сад на воді; у зоні обслуговування створено

майданчик для відпочинку з столиками та зонтиками для відпочинку ця зона відокремлюється рослинами, що створює затишок і відокремлення; у дитячо спортивній зоні розроблено гумове покриття та різні турніки та ігрове обладнання для дітей різних вікових категорій.

5. У композиціях насаджень було запроєктовано такі основні посадки.

Рядові посадки з півонії деревовидної, бузку звичайного, форзиції проміжної, верби вавилонської, спіреї вангута, гортензії деревовидної, лаванди вузьколистатистої, туї складчастої, групові посадки з тис ягідний *'Repandens'*, барбарису тунберга *'Aurea'*, *'Atropurpurea'*, троянди, міскантусу китайського, клен віяловий *'Atropurpureum'*, ялівець козацький, верес звичайний Клен гостролистий *'Royal Red'*, гортензія волотиста *'Grandiflora'*, біля бесідки висаджено вишня японська, спірея японська, спірея Вангутта, гортензія волотиста *'Grandiflora'*, скумпія шкіряста, туя складчаста, солітерні посадки з ялини колючої *'Glauca'*, горобина звичайна, калина звичайна.

6. Для території здійснено підбір елементів благоустрою, а саме: садові гойдалки, лави довгострокового та коротко строкового відпочинку, функціональне та декоративне освітлення всієї території, використано 2 види дорожнього покриття для доріжок і майданчиків - це тротуарна плитка та гумове м'яке покриття для дитячого майданчику. Запроєктована система освітлення дозволяє відвідувачам у вечірній час знаходитися на території безпечно та комфортно. Також ліхтарі прикрашають та увиразнюють берегову лінію, а отже і загальну панораму берега. Освітлення фонтанів на озері підкреслюють атмосферу загадковості та цікавості об'єкту.

Отже, надані проектні рішення, щодо ландшафтно планувальної організації та благоустрою території парку Слава в смт. Калинівка дозволять створити та забезпечити комфортне та безпечне перебування на території, а також сприятимуть гармонійному поєднанню меморіальної функції з рекреаційною. Реалізація даних рішень сприятиме підвищенню естетичної цінності парку, покращенню його екологічного стану та створенню привабливого середовища для мешканців і гостей громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз територій меморіального значення: веб-сайт. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/v-ukraini-pochaly-rozrobliaty-marshruty-ram-iati> (дата звернення 10.10.2025).
2. Астільба ‘Red Sentinel’ (*Astilbe ‘Red Sentinel’*): веб-сайт. URL: <https://lotosk.com.ua/uk/astilbe-red-sentinel-astilba-red-sentinel> (дата звернення 15.05.2025);
3. Барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii L.*): веб-сайт. URL: <https://raiskikytochok.com.ua/ua/p1257704879-barbaris-tunberga-lutin.html> (дата звернення 02.06.2025);
4. Барбарис Тунберга ‘Aurea’ (*Berberis thunbergii ‘Aurea’*): веб-сайт. URL: <https://raiskikytochok.com.ua/ua/p451068146-barbaris-tunberga-aurea.html> (дата звернення 18.05.2025);
5. Барбарис Тунберга ‘Пурпурово-червонолистий’ (*Berberis thunbergii ‘Atropurpurea’*): веб-сайт. URL: <https://raiskikytochok.com.ua/ua/p1833316102-barbaris-tunberga-atropurpurea.html> (дата звернення 23.05.2025);
6. Белочкина Ю.В. Ландшафтный дизайн. Х.: Фома, 2006. 351 с.;
7. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво: Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. К.: Наук. світ, 2001. 299 с.;
8. Боговая І.О., Фурсова Л.М. Ландшафтное искусство. М.: Агропромиздат, 1988. 233 с.;
9. Будлея Давида (*Buddleja davidii*): веб-сайт. URL: <https://proxima.net.ua/buddleja-davida-buddleja-davidii-lochinch.html> (дата звернення 06.06.2025);
10. Бузок звичайний білий (*Syringa vulgaris*): веб-сайт. URL: <https://knip.com.ua/ua/siren-flora-shtambovaaya/> (дата звернення 09.06.2025);
11. Бузок пурпурно-фіолетовий ‘Іполит Марінджер’ (*Syringa vulgaris ‘Hippolyte Maringer’*): веб-сайт. URL: <https://www.olx.ua/d/uk/obyavlenie/buzok->

- purpurno-foletoviy-sadzants-60-120-sm-vks-IDUNXam.html (дата звернення 11.06.2025);
12. Вербва вавилонська (*Salix babylonica*): веб-сайт. URL: <https://panski-sadu.com.ua/ua/p1950599884-verba-vavilonskaya-tortuoza.html> (дата звернення 16.06.2025);
13. Верес звичайний (*Calluna vulgaris*): веб-сайт. URL: <https://landshaft.info/uk/veres/3171-calluna-vulgaris-roswitha> (дата звернення 18.06.2025);
14. Вівсьяниця сиза (*Festuca glauca*): веб-сайт. URL: <https://landshaft.info/uk/kostricya-festuca/3-festuca-glauca> (дата звернення 15.06.2025);
15. Гейхера ‘Coral Bells’ (*Heuchera ‘Coral Bells’*): веб-сайт. URL: <https://www.havlis.cz/catalogue/heuchera-timeless-night-coral-bells> (дата звернення 20.06.2025);
16. Горобина звичайна (*Sorbus aucuparia L.*): веб-сайт. URL: <https://prom.ua/ua/p1107688443-gorobina-zvichajna-richna.html> (дата звернення 22.06.2025);
17. Гортензія волотиста (*Hydrangea paniculata ‘Rencolor’*): веб-сайт. URL: <https://kvityexotic.mk.ua/ua/g100073165-gortenziya-volotista-hydrangea> (дата звернення 27.06.2025);
18. Гортензія деревоподібна ‘Grandiflora’ (*Hydrangea arborescens ‘Grandiflora’*): веб-сайт. URL: <http://surl.li/uhlmm> (дата звернення 25.06.2025);
19. Дейція шорстка (*Deutzia scabra*): веб-сайт. URL: <https://zahid-sad.com/deitsya-shorstka> (дата звернення 01.07.2025);
20. Дерен білий ‘Sibirica’ (*Cornus alba ‘Sibirica’*): веб-сайт. URL: <https://zelenabuhta.com.ua/product/deren-bilyj-sibirica-cornus-alba-sibirica> (дата звернення 03.07.2025);
21. Дорожньо-стежкова мережа: веб-сайт. URL: <https://mds.lviv.ua/dorozhno-stezhкова-merezha/> (дата звернення 05.07.2025);

22. Ірис жовтий (*Iris pseudacorus* 'Yellow Flag'): веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Файл:Yellow_Flag_Iris,_Iris_pseudacorus_-_geograph.org.uk_-_822830.jpg (дата звернення 08.07.2025);
23. Історична правда. Як формується пам'ять: веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2022/11/18/162060> (дата звернення 05.10.2025);
24. Калина звичайна (*Viburnum opulus*): веб-сайт. URL: <https://hplants.com.ua/product/kalina-zvichajna-rozeum-viburnum-opulus-rozeum> (дата звернення 10.07.2025);
25. Клен віяловий 'Atropurpureum' (*Acer palmatum* 'Atropurpureum'): веб-сайт. URL: <https://zelenabuhta.com.ua/product/klen-viyalovyj-atropurpureum> (дата звернення 12.07.2025);
26. Клен гостролистий 'Globosum' (*Acer platanoides* 'Globosum'): веб-сайт. URL: <https://dvorik.ua/product/klen-hostrolystyj-acer-platanoides-globosum> (дата звернення 14.07.2025);
27. Клен гостролистий 'Royal Red' (*Acer platanoides* 'Royal Red'): веб-сайт. URL: <https://profisad.com.ua/ru/product/klen-ostrolystn%D1%8Bj-royal-red> (дата звернення 16.07.2025);
28. Кліматичні умови смт. Калинівка: веб-сайт. URL: <http://surl.li/ugqss> (дата звернення 20.07.2025);
29. Ковальський Л.Н. Архитектура учебно-воспитательных зданий. К.: Будівельник, 1983. 143 с.;
30. Колесников А.І. Декоративная дендрология. М.: Гослитиздат, 1960. 678 с.;
31. Костриця тонколиста (*Festuca tenuifolia*): веб-сайт. URL: <https://zelenasadyba.com.ua/landshaftnij-dizajn/kostryczya-abo-vivsyanyczya-nevybaglyvyj-i-yaskravyj-zlak-dlya-vashogo-sadu.html> (дата звернення 22.07.2025);
32. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів: Світ, 2008. 456 с.;
33. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: підручник. Львів: Світ, 2008. 456 с.;

34. Лаванда вузьколиста (*Lavandula angustifolia*): веб-сайт. URL: <https://sadosad.com.ua/product/lavanda-vuzkolysta> (дата звернення 25.07.2025);
35. Малі архітектурні форми: веб-сайт. URL: <http://surl.li/ugrcf> (дата звернення 28.07.2025);
36. Малік Т.В. Історія дизайну архітектурного середовища: навч. посібник. К.: КНУБА, 2003. 192 с.;
37. Меморизація територій: веб-сайт. URL: <https://www.ukrainer.net/serhiy-danylov> (дата звернення 08.10.2025);
38. Мікробіота перехреснопарна (*Microbiota decussata*): веб-сайт. URL: <https://greenplants.com.ua/mikrobiota-perehresnoparna> (дата звернення 04.08.2025);
39. Міскантус китайський (*Miscanthus sinensis*): веб-сайт. URL: <https://landshaft.info/uk/miskantus-miscanthus/1774-miscanthus-sinensis-gracillimus> (дата звернення 02.08.2025);
40. Нефедов В.А. Ландшафтний дизайн и устойчивость среды. СПб: Полиграфист, 2002. 295 с.;
41. Півонія деревовидна (*Paeonia suffruticosa*): веб-сайт. URL: <https://agrarii-razom.com.ua/plants/derevovidni-pivonii> (дата звернення 07.08.2025);
42. Рододендрон Августина (*Rhododendron augustinii*): веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Рододендрон_Августина (дата звернення 10.08.2025);
43. Сидоренко І.О. Методичні рекомендації до вивчення з дисципліни «Дизайн середовища» для студентів ОС «Бакалавр»: навч. вид. Київ: Наукова столиця, 2021. 90 с.
44. Сидоренко І.О. Методичні рекомендації до вивчення з дисципліни «Основи композиції» для студентів спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» скороченого терміну навчання: навч. вид. Київ: Наукова столиця, 2021. 36 с.
45. Скумпія шкіряста 'Dusky Maiden' (*Cotinus coggygria* 'Dusky Maiden'): веб-сайт. URL: <https://pisardi.ua/products/skumpija-shkirjasta-br-dusky-maiden> (дата звернення 12.08.2025);

46. Сосна гірська (*Pinus mugo*): веб-сайт. URL: https://www.sad-gorod.com.ua/product/pinus_mugo_gnom (дата звернення 15.08.2025);
47. Спірея Вангутта (*Spiraea × vanhouttei*): веб-сайт. URL: <http://surl.li/uhlwa> (дата звернення 18.08.2025);
48. Спірея японська (*Spiraea japonica*): веб-сайт. URL: https://www.lili-line.com.ua/products/spiraea_japonica (дата звернення 20.08.2025);
49. Теводоронський В.С. Садово-паркове будівництво. М.: МГУЛ, 2003. 336 с.;
50. Теза доповіді Сидоренко, І. О., Фостенко, Ю. В. Особливості організації пам'ятних меморіалів
<https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0b784ea5-2e34-4302-bac04b0c911cc39e/content>
51. Тис ягідний 'Repandens' (*Taxus baccata 'Repandens'*): веб-сайт. URL: <https://dvorik.ua/product/tys-yahidnyu-taxus-baccata-repandens-35-40-hrunt> (дата звернення 23.08.2025);
52. Троуарна плитка. Мощення доріжок: веб-сайт. URL: <https://golden-art.com.ua/poslugi/landshaftni-roboti/moshhennya-dorizhok> (дата звернення 31.08.2025);
53. Троянда 'Анжела' (*Rosa 'Angela'*): веб-сайт. URL: <https://plantsvovk.com.ua/sazhency-roz/troyanda-angela> (дата звернення 26.08.2025);
54. Троянда зморшкувата біла (*Rosa rugosa 'Alba'*): веб-сайт. URL: <https://www.gardenia.net/plant/rosa-rugosa-alba> (дата звернення 29.08.2025);
55. Туя західна (*Thuja occidentalis 'Smaragd'*): веб-сайт. URL: <https://ekomalina.com.ua/product/est-v-nalichii-tuya-zapadnaya-smaragd> (дата звернення 02.09.2025);
56. Туя складчаста 'Корнік' (*Thuja plicata 'Kornik'*): веб-сайт. URL: <https://zelenabuhta.com.ua/product/tuya-skladchasta-kornik-thuja-plicata-kornik> (дата звернення 05.09.2025);

57. Український інститут нац. пам'яті. Принципи меморіалізації: веб-сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/memorializaciya/9-pryncypiv-memorializaciyi-yakoymozhe-butyu-pamyat-pro-viynu> (дата звернення 03.10.2025);
58. Флоріум. Шавлія борошніста (*Salvia farinacea*): веб-сайт. URL: <https://florium.ua/ua/tov-sal-vija-blubedder-sinja> (дата звернення 08.09.2025);
59. Форзиція проміжна (*Forsythia* × *intermedia*): веб-сайт. URL: <https://www.tsvitsad.com.ua/ua/catalogitem/4007-forzitsiya-promejutochnaya> (дата звернення 12.09.2025);
60. Хоста 'Spartacus' (*Hosta* 'Spartacus'): веб-сайт. URL: <https://taviasad.com.ua/khosta-spartacus-31> (дата звернення 15.09.2025);
61. Цибуля-трибулька 'Rising Star' (*Allium schoenoprasum* 'Rising Star'): веб-сайт. URL: <https://landshaft.info/uk/allium/3850-allium-schoenoprasum-rising-star> (дата звернення 18.09.2025);
62. Чутливе формування пам'яті: веб-сайт. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/chutlyve-formuvannia-pamiati-praktyku-partysupatsii-u-stvorenni-memorialiv> (дата звернення 01.10.2025);
63. Ялина колюча (*Picea pungens* 'Glauca'): веб-сайт. URL: <https://greenspot.com.ua/yalyyna-koliucha-glauca-picea-pungens-glauca> (дата звернення 20.09.2025);
64. Ялівець козацький (*Juniperus sabina*): веб-сайт. URL: <https://proxima.net.ua/mozhzhevelnik-kazackij-juniperus-sabina> (дата звернення 22.09.2025);
65. Японська вишня (*Prunus serrulata*): веб-сайт. URL: <https://www.vikka.ua/novini/u-cherkasax-rozkvitla-yaponska-vishnya-foto> (дата звернення 25.09.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

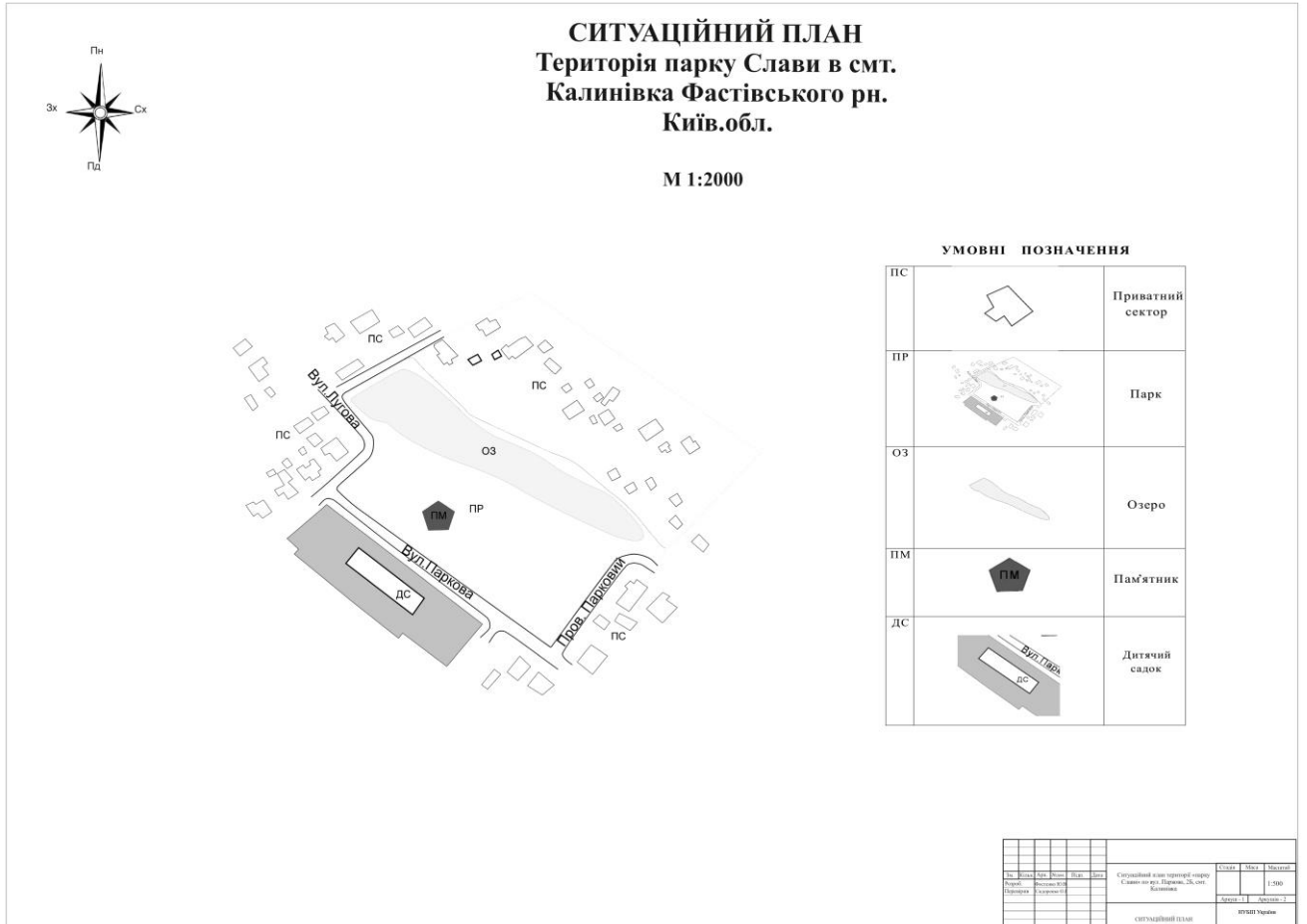

Рисунок А1. Ситуаційний план (розроблено автором)

Рисунок А2. Опорний план території проектування (розроблено автором)

Рисунок А3. Візуалізація бесідки території проектування (розроблено автором)

Рисунок А4. Візуалізація групових посадок (розроблено автором)

Рисунок А5. Візуалізація вхідної зони (розроблено автором)

Рисунок А6. Візуалізація запроєктованої прогулянкової зони (розроблено автором)

Рисунок А7. Візуалізація групових посадок в прогулянковій зоні (розроблено автором)

Рисунок А8. Візуалізація запроєктованого саду на воді (розроблено автором)

Рисунок А9. Візуалізація парку вид зверху (розроблено автором)

Асортиментна відомість запроєктованих рослин

№ п/п	Назва рослин та характеристика	Візуальний вигляд рослин
1	<p>Клен гостролистий <i>'Royal Red'</i> <i>Acer platanoides 'Royal Red'</i> -це листопадне дерево, має дивовижне п'яти лопатеве листя завдовжки 15 см пурпурового яскравого забарвлення, розміщене супротивно, форма листя - Коренева система стрижнева, знаходиться в верхній частині ґрунту, чутлива до ущільненого ґрунту, тіньовитривала, морозостійка та посухостійка.</p>	 <p>[26]</p>
2	<p>Лаванда вузьколиста <i>Lavandula angustifolia</i> Mill є багаторічною рослиною з прямостоячими розгалуженими пагонами. Листки сірувато зелені, швидкоростуча рослина, зацвітає в перший рік, досягає до 60 см в висоту. Лаванда має насичений запах, квіти фіолетово-голубі зібрані в колосовидні суцвіття. Цвіте з липня по вересень. Невибаглива рослина, сонцелюбива не любить перезволоження та щільних ґрунтів, морозостійка.</p>	 <p>[34]</p>

3	<p>Ялина колюча <i>Glauca Picea pungens Glauca</i></p> <p>Хвойне дерево з прекрасною конічною кроною досягає 12-15 м в висоту. Крона дуже густа, ширококонічна, має блакитно-сріблясте забарвлення. До ґрунту та вологи не вимоглива, морозостійка, стійка в міських умовах.</p>	 <p>[64]</p>
4	<p>Бузок звичайний білий <i>Syringa vulgaris</i></p> <p>Дерево досягає 2-6 м, листя зелене серцеподібної форми, квіти зібрані в конічні суцвіття і мають яркий аромат, білого кольору, цвіте з травня по червень. Може рости на менш родючих ґрунтах, любить сонячні місця, не потребує особливого догляду.</p>	 <p>[10]</p>

5	<p>Бузок пурпурно-фіолетовий Іполит Марінджер Ippolit Marringer Сортовий бузок з махровими квітками, лілового кольору, бутони округлі. Кущ прямий, квіти мають приємний аромат, кущ більш вимогливіший по догляду.</p>	 <p>[11]</p>
6	<p>Дейція шорстка <i>Deutzia scabra</i> Листопадний кущ висотою ~1,5-3 м, гілки прямостоячі або злегка дугоподібні; листя овальне або ланцетне, світло-зелене, кінці зубчасті. У червні-липні квіти білосніжні або з рожевим відтінком, зібрані в невеликі пухкі волоті. Світлолюбна або півтінь, віддає перевагу свіжим, родючим, добре дренованим ґрунтам.</p>	 <p>[19]</p>

7	<p>Скумпія шкіряста <i>Cotinus coggygia</i></p> <p>Дерево досягає 3-5 м у висоту. Має овальне листя червоного або пурпурового кольору, квіти дрібна зібрані в волотисті суцвіття. Після суцвіття утворює довгі волоски подібні на пухнасте суцвіття. Невिбаглива в догляді. Потребує помірного поливу, особливо в період засухи.</p>	 <p>[46]</p>
8	<p>Будлея Давида - <i>Buddleja davidii</i></p> <p>Декоративний листопадний кущ заввишки 1,5-3 м. Має дугоподібно вигнуті пагони та довге вузьке листя сірувато-зеленого кольору знизу. Квітки дрібні, запашні, зібрані у великі пониклі волоті довжиною до 30 см, забарвлення від бузково-рожевого до темно-фіолетового, є також білі та пурпурні сорти. Цвіте з липня до вересня, приваблює метеликів. Світлолюбна, теплолюбна, не переносить сильних морозів без укриття. Віддає перевагу родючим, добре дренованим, помірно вологим ґрунтам, краще росте на сонячних, захищених від вітру місцях.</p>	 <p>[9]</p>

9	<p>Японська вишня (сакура) <i>Prunus serrulata</i> дерево досягає 4-10 м в висоту має еліптичне або овальне листя зеленого кольору, квіти розташовані в пучках мають рожевий колір та махрові, цвіте сакура навесні квітень-травень. Віддає перевагу більш родючим ґрунтам але може рости на звичайних, сонцелюбива, вологолюбива, важливо захистити рослину на зиму.</p>	 <p>[66]</p>
10	<p>Туя складчаста - <i>Thuja plicata</i> 'Kornik'</p> <p>Велике вічнозелене дерево з ширококугледоподібною кроною. Кора червоно-бура або сіро-бура. Хвоя луската, перехресно-супротивна. Шишки на коротких гілках, довгасто-яйцевидно-округлі. Сорт світлолюбний, витримує напівтінь, віддає перевагу родючому та вологому ґрунту.</p>	 <p>[57]</p>

11	<p>Барбарис Тунберга - <i>Berberis Thunbergia</i> L.</p> <p>Кущ барбарису має густу червону крону, у вільному рості досягає близько 3 м. Цвіте навесні дрібними жовтими китицями, після чого з'являються яскраво-червоні подовжені плоди. Барбарис потребує сонячних місць, у тіні втрачає декоративність. Використовується у групових і поодиноких посадках, для створення живих огорож. Рослина невибаглива, але потребує поливу, родючого ґрунту й добре переносить формування. Схильна до грибкових захворювань і ураження шкідниками.</p>	 <p>[3]</p>
12	<p>Сосна гірська <i>Pinus mugo</i></p> <p>Низькоросла хвойна рослина, часто кущова форма, висотою 1-3(-5) м, голки парно розташовані, темно-зелені, часто зі слабо сизим відтінком. Росте на сонці, переносить суворі умови, бідні ґрунти, добре підходить для рокаріїв, схилів, клумб, групових посадок.</p>	 <p>[47]</p>

13	<p>Туя західна - <i>Thuja occidentalis</i> L.</p> <p>Вічнозелене дерево висота якого 6 - 7 метрів. Колоноподібна форма яка має циліндричну крону. Хвоїнки зеленого кольору. Квіти маленькі, не декоративні, після цвітіння з'являються шишки невеликого розміру. Найкращі умови для посадки туї це родючий ґрунт, з гарною здатністю пропускати вологу. Для неї необхідний регулярний полив та освітлене місце</p>	 <p>[56]</p>
14	<p>Міскантус китайський <i>Miscanthus sinensis</i> - багаторічна декоративна злакова рослина висотою 1,5-2,5 м. Листя довге, вузьке, з білою серединною смужкою, утворює щільні кущі. У серпні-жовтні утворює великі сріблясто-рожеві волоті, що зберігаються до зими. Світлолюбний, вологолюбний, добре росте на родючих, помірно вологих ґрунтах, морозостійкий.</p>	 <p>[40]</p>

15	<p>Рододендрон <i>Августина</i> <i>Rhododéndron augustinii</i></p> <p>Кущ листопадний або напіввічнозелений, до 2-4 м (у сприятливих умовах більше) з вузькими до ланцетних темно-зеленими листками; навесні красиві синьо-фіолетові чи блакитні (іноді рожеві) квіти, зібрані в волоті. Любить кислі, свіжі родючі ґрунти, півтінь або легку тінь, захист від прямого полуденного сонця.</p>	 <p>[43]</p>
16	<p>Спірея Вангутта <i>Spiraea vanhouttei</i></p> <p>Кущ який має розлогу форму з гарними білими квітами, має довгий період цвітіння і є дуже декоративною, та привабливою.</p>	 <p>[48]</p>
17	<p>Спірея японська <i>Spiraea japonica</i></p> <p>декоративний кущ який гарно квітує рожевими квітами, добре росте на сонці, невибаглива. Квітує з червня по липень. Кущ висотою 60 см. Листя жовте, овальне.</p>	 <p>[49]</p>

18	<p>Горобина звичайна - <i>Sorbus aucuparia</i> L</p> <p>Середнє дерево або кущ, до ~10-15 м висотою, листя складне, з 9-15 листочками; навесні білими суцвіттями, восени - численні яскраво-оранжеві або червоно-оранжеві ягоди. Листя блискуче зелене, восени жовтіє чи помаранчевіє. Світлолюбна, морозостійка, росте на помірно родючих ґрунтах.</p>	 <p>[16]</p>
19	<p>Ялівець козацький <i>Juniperus sabina</i> кущ який добре стелиться по землі дуже гарно виглядає в різних композиціях. Вологолюбний, витривалий до будь-яких умов, посухостійкий, світлолюбивий, маловимогливий до ґрунту.</p>	 <p>[65]</p>
20	<p>Тис ягідний 'Repandens' <i>Taxus baccata</i> 'Repandens' низький вічнозелений кущ, хвоя зелена густа. Цвіте в березні-травні, тіневитривала рослина може рости на сонці, невибагливий до ґрунту.</p>	 <p>[52]</p>

21	<p>Гортензія деревоподібна <i>Hydrangea paniculata 'Grandiflora'</i> красиво квітучий кущ висотою 1,5 м яскраво зелене листя, квіти білі зібрані в масивні суцвіття квітне з червня до початку вересня. Світлолюбна, вологолюбна, віддає перевагу свіжим родючим ґрунтам.</p>	 <p>[17]</p>
22	<p>Форзиція проміжна <i>Forsythia intermedia</i> гарно квітучий кущ має жовті гарні квіти, рясно квітує з квітня. Вологолюбна рослина, зростає на сонячних місцях, любить родючий ґрунт.</p>	 <p>[60]</p>
24	<p>Мікробіота перехреснопарна <i>Microbiota decussata</i> Мініатюрний хвойний кущ, хвоя має аромат, темно-зелена. Мікробіота тіневитривала надає перевагу субпіщаним ґрунтам.</p>	 <p>[39]</p>

25	<p>Півонія деревовидна- <i>Paeonia suffruticosa</i> Півонія деревовидна Декоративний кущ-півдревовидна форма, до ~1-2 м заввишки, з короткими міцними стеблами та великими квітками червоно-рожевими, рожевими чи білими. Цвіте в травні. Листя зелене, слабо або середньо декоративне після цвітіння. Світлолюбна, віддає перевагу родючим, добре дренованим ґрунтам, уникає застою води.</p>	 <p>[42]</p>
26	<p>Гортензія Крупнолиста - <i>Hydrangea macrophylla</i> L.</p> <p>Це декоративний кущ, листопадний, який висотою досяга до 1,5.</p> <p>Колір суцвіття у гортензії залежить від кислотності ґрунту, забарвлення змінюється від синього забарвлення до ніжно рожевого. Час цвітіння: все літо, початок осені. Листочки простої форми, зверху зеленого забарвлення.</p> <p>Любить зростати на кислих та родючих ґрунтах, чудово себе почуває в півтіні, є морозостійкою, але при сильних морозах потребує накриття.</p>	 <p>[18]</p>

27	<p>Клен віяловий ‘Атропурpureum’ <i>Acer palmatum</i> ‘Атропурpureum’ це витончений декоративний кущ або невелике дерево з розкішним, глибоко розсіченим листям насиченого пурпурово-червоного кольору, що зберігає яскравість протягом усього сезону. Восени забарвлення стає ще більш інтенсивним, набуваючи багряних відтінків. Має округлу, розлогу крону та повільний ріст. Використовується в одиночних та групових посадках в міському озелененні, в садах, алеях, парках, жилих мікрорайонах, на великих просторах та інших декоративних композиціях.</p>	 <p>[25]</p>
----	---	---

28	<p>Барбарис Тунберга 'Пурпурово-червонолистий' - <i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea' Декоративний листопадний кущ заввишки 1-1,5 м, з округлою густою кроною. Листя дрібне, овальне, навесні і влітку пурпурово-червоне, восени стає яскраво-червоним. Цвіте у травні невеликими жовтими квітками, що мають приємний аромат. Восени утворює численні блискучі червоні ягоди, які зберігаються на гілках до зими, додаючи декоративності.</p> <p>Світлолюбна рослина -найяскравіше забарвлення листя зберігається на сонячних ділянках. До ґрунтів невибаглива, але краще росте на свіжих, дренованих, помірно родючих ґрунтах. Посухостійка, морозостійка, добре переносить обрізку. Рекомендується для створення живоплотів, бордюрів, композицій у декоративних садах.</p>	 <p>[5]</p>
----	--	---

29	<p>Барбарис Тунберга 'Aurea' - <i>Berberis thunbergii</i> 'Aurea'</p> <p>Декоративний листопадний кущ висотою 0,8-1 м, з округлою компактною кроною. Основна ознака сорту - яскраве золотисто-жовте листя, яке на сонці сяє теплими відтінками, а восени набуває оранжево-червоного забарвлення. Цвіте у травні-червні дрібними жовтими квітками, іноді з червонуватим відтінком. Світлолюбна рослина. Віддає перевагу свіжим, добре дренованим, помірно родючим ґрунтам. Посухостійка, морозостійка, добре переносить обрізку.</p>	 <p>[4]</p>
30	<p>Верес звичайний <i>Calluna vulgaris</i></p> <p>Невисокий вічнозелений кущик (20-50 см) з густими розгалуженими пагонами. Листки дрібні, лускаті, темно-зелені або сірозелені. Квітки рожеві, пурпурові, іноді білі, зібрані в густі колосоподібні суцвіття. Цвіте з серпня до жовтня. Світлолюбний, росте на бідних, кислих, піщаних ґрунтах, добре переносить посуху, невибагливий.</p>	 <p>[13]</p>

31	<p>Верба вавилонська <i>Salix babylonica</i></p> <p>Декоративне листопадне дерево до 10-15 м заввишки, із довгими, тонкими, пониклими гілками. Листки вузькі, ланцетні, світло-зелені. Цвіте навесні сережками до розпускання листя. Любить вологу, росте біля водойм, світлолюбна, морозостійка, добре переносить обрізку.</p>	 <p>[12]</p>
32	<p>Калина звичайна <i>Viburnum opulus</i> - кущ або невелике дерево висотою 2-4 м. Листя трилопатеве, яскраво-зелене, восени червоніє. Квітки білі, зібрані у великі плоскі щитки, цвіте у травні-червні. Плоди - червоні блискучі ягоди, декоративні восени й узимку. Світлолюбна, вологолюбна, росте на родючих, помірно вологих ґрунтах.</p>	 <p>[24]</p>
33	<p>Троянда 'Анжела' (<i>Rosa 'Angela'</i>) - кущ заввишки 0,8-1,2 м. Листя темно-зелене, блискуче. Квітки рожеві, напівмахрові, зібрані у великі суцвіття, мають легкий аромат. Цвіте рясно з червня до пізньої осені. Сонцелюбна, морозостійка, невибаглива до ґрунту, краще росте на родючих, добре дренованих ділянках.</p>	 <p>[54]</p>

34	<p>Клен гостролистий ‘Globosum’ (Acer platanoides ‘Globosum’) -дерево заввишки до 5-7 м з кулястою кроною. Листя п’ятилопатеве, темно-зелене, восени жовтіє. Квітки дрібні, жовтувато-зелені, з’являються до розпускання листя. Світлолюбний, морозостійкий, витримує міські умови, росте на родючих, помірно вологих ґрунтах.</p>	 <p>[26]</p>
35	<p>Гейхера ‘Coral Bells’ (Heuchera ‘Coral Bells’) - багаторічна трав’яниста рослина заввишки 30-50 см. Листя округле, декоративне, зелене або пурпурове залежно від сорту. Квітки дрібні, рожеві або червоні, зібрані у волоті на високих квітконосах. Цвіте з червня до серпня. Тіньовитривала, морозостійка, віддає перевагу пухким, вологим, родючим ґрунтам.</p>	 <p>[15]</p>
36	<p>Хоста (Hosta ‘Spartacus’) - декоративна багаторічна рослина заввишки 40-60 см. Листя велике, хвилясте, із жовтою облямівкою по краях. Квітки світло-лілові, дзвіночкоподібні, цвіте у липні-серпні. Тіньовитривала, вологолюбна, добре росте на родючих, пухких ґрунтах.</p>	 <p>[61]</p>

37	<p>Цибуля-трибулька 'райзінг стар' (<i>Allium schoenoprasum</i> 'Rising Star') - багаторічна трав'яниста рослина висотою 25-40 см. Листя вузьке, трубчасте, світло-зелене. Квітки рожево-фіолетові, зібрані у кулясті суцвіття, цвіте у травні-червні. Сонцелюбна, морозостійка, росте на легких, помірно вологих ґрунтах.</p>	 <p>[62]</p>
38	<p>Троянда зморшкувата біла (<i>Rosa rugosa</i> 'Alba') - кущ заввишки 1,5-2 м. Листя зморшкувате, темно-зелене. Квітки білі, ароматні, великі, поодинокі або в суцвіттях. Цвіте з червня до вересня. Світлолюбна, морозостійка, невибаглива до ґрунту, добре переносить засолення.</p>	 <p>[55]</p>
39	<p>Костриця тонколиста (<i>Festuca tenuifolia</i>) - багаторічна дернинна трава заввишки 20-40 см. Листя тонке, жорстке, сизо-зелене. Утворює щільні кущики. Цвіте у червні. Посухостійка, світлолюбна, росте на легких, сухих, піщаних ґрунтах.</p>	 <p>[31]</p>

40	<p>Гортензія волотиста <i>Hydrangea paniculata</i> 'Rencolor' - кущ заввишки 1,2-1,5 м. Суцвіття великі, щільні, спочатку зеленувато-білі, потім набувають рожевих і пастельних відтінків. Цвіте з липня до жовтня. Світлолюбна, вологолюбна, росте на родючих, кислих ґрунтах.</p>	 <p>[18]</p>
41	<p>Дерен білий '<i>Sibirica</i>' (<i>Cornus alba</i> '<i>Sibirica</i>') - кущ заввишки 2-3 м. Листя зелене, восени червоніє. Пагони яскраво-червоні, декоративні взимку. Квітки білі, зібрані у щиткоподібні суцвіття, цвіте у травні-червні. Невिбагливий, морозостійкий, росте на вологих, родючих ґрунтах, у сонячних і напівзатінених місцях.</p>	 <p>[20]</p>
42	<p>Ірис жовтий (<i>Iris pseudacorus</i> '<i>Yellow Flag</i>') - багаторічна рослина висотою 70-100 см. Листя мечоподібне, зелене. Квітки великі, яскраво-жовті, цвіте у травні-червні. Вологолюбна, добре росте біля водойм, на сонячних або напівзатінених ділянках.</p>	 <p>[22]</p>

43	<p>Астільба 'Red sentinel' (<i>Astilbe 'Red Sentinel'</i>)- багаторічна рослина висотою 50-70 см. Листя різьблене, темно-зелене. Квітки червоні, зібрані у великі волоті, цвіте у липні-серпні. Тіньовитривала, вологолюбна, краще росте на родючих, пухких ґрунтах.</p>	 <p>[2]</p>
44	<p>Шавлія борошниста (<i>Salvia farinacea</i>) - багаторічна або однорічна рослина заввишки 40-60 см. Листя вузьке, сірувато-зелене. Квітки сині або фіолетові, зібрані у колосоподібні суцвіття, цвіте з червня до жовтня. Сонцелюбна, посухостійка, добре росте на легких, дренованих ґрунтах.</p>	 <p>[59]</p>